

ontwerp-Programmabegroting 2017-2020

versie: DB 1 november 2016

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3	3	Paragrafen bedrijfsvoering	34
1.1	Begroting in één oogopslag	4	3.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	34
1.2	Speerpunten 2017	5	3.2	Uitgangspunten en normen	34
1.3	Financiële kaders en toetsing lastendruk	6	3.3	Incidentele en structurele baten en lasten	35
1.4	Kerngegevens Vechtstromen	10	3.3.1	Budgetmutaties 2017-2020	35
2	Programma's	11	3.3.2	Besparingen fusie	37
2.1	Programma 1: Watersysteem	11	3.3.3	Besparingen bestuursakkoord	38
2.1.1	Wat willen we bereiken?	11	3.3.4	Exploitatievoordelen Tussenevaluatie	38
2.1.2	Waar staan we nu en wat komt er op ons af?	11	3.4	Kostentoedeling	38
2.1.3	Wat gaan we daarvoor doen?	12	3.5	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	40
2.1.4	Wat mag het kosten?	18	3.5.1	Overige bestemmingsreserves	40
2.2	Programma 2: Waterketen	20	3.5.2	Voorzieningen	42
2.2.1	Wat willen we bereiken?	20	3.6	Belastinggrondslagen	43
2.2.2	Waar staan we nu en wat komt er op ons af?	20	3.7	Waterschapsbelastingen 2017-2020	46
2.2.3	Wat gaan we daarvoor doen?	20	3.8	Weerstandsvermogen	53
2.2.4	Wat mag het kosten?	25	3.9	Financiering	56
2.3	Programma 3: Besturen en organiseren	28	3.10	Verbonden partijen	57
2.3.1	Wat willen we bereiken?	28	3.11	Bedrijfsvoering	60
2.3.2	Waar staan we nu en wat komt er op ons af?	28	3.12	EMU-saldo	60
2.3.3	Wat gaan we daarvoor doen?	28	4	Exploitatiebegroting 2017 bedrijfsvoering	62
2.3.4	Wat mag het kosten?	32	4.1	Begroting naar kostendragers	62
			4.2	Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	63
			4.2.1	Toelichting op de kostensoorten	64
			4.2.2	Toelichting op de opbrengstensoorten	65

1 Inleiding

De Programmabegroting (PB) 2017-2020 is opgesteld op basis van de bijgestelde kaders vanuit de tussenevaluatie van het bestuursakkoord (incl. de herijking van de kostentoedeling). Dit is vastgelegd in de meerjarenverkenning (MJV) 2017-2020 die op 6 juli 2016 door het algemeen bestuur is vastgesteld. Daarnaast is de PB 2017-2020 gebaseerd op de omgevingsanalyse uit de MJV 2017-2020 en op het nieuwe waterbeheerplan 2016-2021 (waarin een scherpere koppeling is gemaakt tussen doelen en indicatoren). In deze programmabegroting is aldus vastgelegd welke beoogde effecten, doelen en resultaten Vechtstromen in 2017 nastreeft en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Op basis hiervan worden de tarieven voor de waterschapsbelastingen in het aanstaande begrotingsjaar (2017) vastgesteld, met een doorkijk naar de tarieven en de lastendruk in de komende jaren.

Hoofdstuk 1 geeft de belangrijkste speerpunten voor Vechtstromen in 2017 weer. Daarnaast wordt de begroting getoetst aan de financiële bestuurlijke kaders en wordt inzicht gegeven in de tarieven voor 2017 en de lastendruk 2017-2020.

Hoofdstuk 2 gaat per programma nader in op de programmadoelen en maatregelen. Tevens worden per programma de investeringen en exploitatielasten (inclusief de afgesproken besparingen) voor 2017-2020 weergegeven.

Hoofdstuk 3 gaat conform het Waterschapsbesluit over de afzonderlijke paragrafen bedrijfsvoering. Daarin worden besproken: de uitgangspunten, budgetmutaties (besparingen), kostentoerekening, reserves en de berekening van de waterschapsbelastingen. In dit hoofdstuk staat verder ook een toelichting op het weerstandsvermogen, de financieringsparagraaf, de verbonden partijen en de stand van het EMU-saldo.

Hoofdstuk 4 gaat over de exploitatiebegroting 2017. Conform het Waterschapsbesluit is de begroting 2017 gepresenteerd naar de kostendragers watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Tevens wordt hier inzicht gegeven in de kosten en opbrengsten van het waterschap.

1.1 Begroting in één oogopslag

In onderstaande tabel is de Begroting in één oogopslag weergegeven. De belangrijkste inhoudelijke en financiële doelen voor 2017 zijn hierin vermeld.

Tabel 1: Dashboard kernindicatoren begroting 2017

	Keringen op orde 2017	Realisatie ZON 2017	Beheer op orde	Natuurvriendelijke oevers 2017	Investerings 2017
Programma Watersysteem	Lengte overige keringen voldoen aan norm: ntb (in 2021: ntb) <i>Paragraaf 2.1.3</i>	1.000 hectare (Waterbeheerplan: 14.115 ha. in 2021) <i>Paragraaf 2.1.3</i>	Aantal hoog geprioriteerde kunstwerken: 35 (180 in 2018) <i>Paragraaf 2.1.3</i>	6 kilometer (Waterbeheerplan: 347 in 2027) <i>Paragraaf 2.1.3</i>	€ 16,5 miljoen (M€ 80,5 cumulatief 2016-2020) <i>Tabel 13</i>
	Fosfaatverwijdering 2017	Stikstofverwijdering 2017	Duurzame eigen opwekking	Besparingen BAW 2017	Investerings 2017
Programma Waterketen	83% (Waterbeheerplan: 78% in 2021) <i>Paragraaf 2.2.3</i>	85% (Waterbeheerplan: 81 % in 2021) <i>Paragraaf 2.2.3</i>	26% (40% in 2020) <i>Paragraaf 2.2.3</i>	122% (Waterbeheerplan: 100% in 2021) <i>Paragraaf 2.2.3</i>	€ 16 miljoen (M€ 74 cumulatief 2016-2020) <i>Tabel 19</i>
	Waardering stakeholders	Waardering medewerkers	Ziekteverzuim	Innovatie	Investerings 2017
Programma Besturen en Organiseren	7,5 <i>Paragraaf 2.3.3</i>	7,5 <i>Paragraaf 2.3.3</i>	maximaal 4% <i>Paragraaf 2.3.3</i>	Innovatiebudget: M€ 0,4 (2015-2018: M€ 1,0) <i>Paragraaf 2.3.3</i>	€ 2 miljoen (M€ 7,5 cumulatief 2016-2020) <i>Tabel 24</i>
	Gemiddelde ontwikkeling lastendruk 2017	Besparingen Fusie & Bestuursakkoord 2017	Ontwikkeling Reserves 2017	EMU Saldo 2017	Omvang netto Schulden 2017
Financiën	3,2% <i>Tabel 8</i>	€ 2,9 miljoen Cumulatief M€ 17,0 t/m 2018 <i>Tabel 2</i>	€ 35 miljoen <i>Tabel 5</i>	- € 14 miljoen Referentiewaarde: - M€ 18,5 <i>Tabel 6</i>	€ 439 miljoen <i>Tabel 6</i>

1.2 Speerpunten 2017

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste speerpunten voor Vechtstromen in 2017. Deze zijn bepalend voor de manier waarop we in 2017 invulling geven aan de programmadoelen.

Programma 1: Watersysteem

Ook in 2017 werkt het waterschap aan veilig, voldoende en schoon water. Daartoe beheren en onderhouden we het bestaande systeem van waterlopen en keringen met bijbehorende kunstwerken. In 2017 gaan we onverminderd door met het op orde brengen en houden van onze assets, waaronder de renovatie van kunstwerken, het baggeren van onze waterlopen en het vervangen van beschoeiingen.

We bekijken de wateropgaven die we hebben op samenhangende wijze, zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW), het Zoetwaterprogramma Oost-Nederland (ZON), het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en N2000/PAS. Dit is tevens een voorwaarde om cofinanciering te verkrijgen. Bij de tussenevaluatie bestuursakkoord is dit bevestigd en zijn er extra middelen vrijgemaakt.

De uitwerking van de wateropgaven vindt plaats op basis van de bijsturingsovereenkomsten uit de gehouden tussenevaluatie van het bestuursakkoord waarbij extra wordt ingezet op samenwerking. Zo gaan we met partners onder de vlag van “Klimaat Actieve Stad (KAS)” en “Partnerschap Wateroverlast” in gesprek hoe de hinder, overlast en eventuele schade als gevolg van langdurige neerslag, maar ook kortstondige hevige neerslag (hoosbuien), kan worden voorkomen dan wel aangepakt. Hierbij wordt de burgers bewustgemaakt dat het waterschap met de gemeente niet alle overlast kan voorkomen.

De planuitwerkingen van de drie N2000/PAS gebieden waar Vechtstromen het trekkerschap van voert, worden naar verwachting in 2017 afgerond. Daarna zal worden bekeken hoe de uitvoering van de projecten opgepakt kan worden.

Programma 2: Waterketen

Bij de tussenevaluatie bestuursakkoord is bevestigd dat we in blijven zetten op beheer op orde. Daarmee houden we de verwijderingsrendementen van de zuiveringen, die al jaren goed zijn, ongeveer op het huidige niveau (stand still). Toch zijn de nutriëntengehaltes in veel waterlichamen nog te hoog.

Vooraf in de effluent ontvangende oppervlaktewateren is het gehalte aan fosfaat hoog. In 2017 willen we onderzoeken hoe de fosfaat gehalten in deze waterlichamen door aanpassingen aan de RWZI's verminderd kunnen worden. Hogere verwijderingsrendementen gaan vaak hand in hand met een hoger energieverbruik, terwijl een ander speerpunt waar Vechtstromen een opgave heeft, juist het terugdringen van het energieverbruik is. Voor energiebesparing wordt in 2017 een energie efficiency plan gemaakt dat de komende jaren tot uitvoering wordt gebracht.

Het is een uitdaging om de soms tegenstrijdige ontwikkelingen goed te wegen. Een uitgangspuntennota waterketen kan het waterschap hierin helpen. Deze zal in 2017 worden opgesteld. Hierin kunnen ook de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van “nieuwe” probleemstoffen worden meegenomen. De bijdrage van het waterschap aan de besparingsopgave die voor 2020 is afgesproken in het BAW wordt al in 2017 bereikt. Van rijkswege wordt aangestuurd op een nieuw bestuursakkoord met meer aandacht voor waterkwaliteit, duurzaamheid en innovatie. We bekijken in de loop van 2017 wat dit voor Vechtstromen gaat betekenen.

Programma 3: Besturen en Organiseren

Recente landelijke visies over het werk van de waterschappen en ons eigen medewerker-tevredenheidsonderzoek en stakeholderonderzoek geven een congruent beeld van de ontwikkelopgave voor de komende jaren. Intensiever partnerschap en participatie is het passende antwoord op opgaven als gevolg van klimaatverandering en duurzame ontwikkeling. Gericht op het organiseren vanuit netwerksamenwerking. Dit vraagt om voldoende aanpassingsvermogen.

We moeten ons bewust zijn van het beeld in onze omgeving: de herkenbaarheid van het waterschapswerk is laag.

Het programma Besturen en Organiseren zet daarom in op: (i) partnerschap, (ii) communicerend vermogen, (iii) efficiënt organiseren, (iv) lerend vermogen en (v) duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Het jaar 2017 staat vooral in het teken van de eerste resultaten van een aantal meerjarige trajecten. Denk hierbij onder andere aan een nieuwe communicatie-aanpak, een nieuwe opzet van ambtelijke planning & control, de eerste stappen in de nieuwe manier van werken (huisvesting) en brede aandacht voor duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

1.3 Financiële kaders en toetsing lastendruk

Besparingen Vechtstromen

In zijn totaliteit staat Vechtstromen voor een besparingsopgave van uiteindelijk M€ 17,0 in 2018. Deze bestaat uit de volgende elementen en fasering:

- De doelmatigheidsopgave fusie bedraagt M€ 11. In de begrotingen 2014 tot en met 2016 is hiervan in totaal M€ 10,0 aan besparingen opgenomen. In 2017 geldt nog een aanvullende taakstelling van M€ 0,6 en in 2018 van nog eens M€ 0,4.
- Verder geldt een besparingsopgave bestuursakkoord van M€ 5 in 2017. In de begrotingen 2015 en 2016 is hiervan in totaal M€ 3,7 opgenomen. In 2017 en 2018 geldt nog een aanvullende taakstelling van M€ 1,3.
- Tot slot geldt een aanvullende besparingsopgave tussenevaluatie bestuursakkoord van M€ 1,0 vanaf 2017.

Tabel 2: Besparingen Vechtstromen 2017-2018

(bedragen in M€) cumulatief	2017	2018
Besparingen fusie	0,6	1,0
Besparingen bestuursakkoord	1,3	1,3
Besparingen tussenevaluatie	1,0	1,0
Totale besparingen 2017-2018	2,9	3,3
Besparingen fusie 2014-2016	10,0	10,0
Besparingen bestuursakkoord 2015-2016	3,7	3,7
Totaal generaal besparingen 2014-2018	16,6	17,0

Bruto-exploitatielasten

De bruto-exploitatielasten (excl. toevoegingen reserves) worden in 2017 geraamd op M€ 128,5 en komen M€ 5,2 hoger uit dan in 2016 (M€ 123,3).

Tabel 3: Bruto-lasten 2015-2017

(bedragen in M€)	JR 2015	B 2016	B 2017
Kapitaallasten	37,2	38,6	36,9
Personeelslasten	36,4	37,8	37,7
Bijdragen aan derden	2,7	3,2	11,1
Overige kosten	45,6	46,9	42,8
Totaal lasten	119,2	123,3	128,5
Toevoegingen aan reserves	2,3	3,9	1,5
Totaal bruto-lasten	121,5	127,2	130,0

In paragraaf 4.2.1 worden de mutaties ten opzichte van de begroting 2016 per kostensoort toegelicht. Op hoofdlijnen zijn deze als volgt te verklaren:

- M€ 1,7 lagere kapitaallasten: lagere rentelasten (M€ 1,4) en lagere afschrijvingslasten (M€ 0,3);
- M€ 0,1 lagere personeelslasten;
- M€ 7,9 hogere bijdragen aan derden, omdat vanaf 2017 de HWBP-bijdrage uit de exploitatie wordt betaald (afpraak uit tussenevaluatie);
- M€ 4,1 lagere overige kosten: met name besparingen fusie en bestuursakkoord.

Investeringsruimte

De raming van de totale netto-investeringen 2016-2020 komt in deze programmabegroting 2017-2020 uit op M€ 162,2. Dat is conform het bijgestelde bestuurlijke kader uit de MJV 2017-2020. Dit is inclusief een extra investeringsruimte van M€ 4,8 per jaar. Daarnaast wordt de HWBP-investeringsbijdrage van gemiddeld M€ 7,8 in één keer ten laste van de exploitatie gebracht. **Gemiddeld over de periode 2016-2020 is er dus jaarlijks effectief M€ 32,4 investeringsruimte beschikbaar.**

Tabel 4: Investeringsruimte 2016-2020

(bedragen in M€)	BVR 2016	B 2017	2018	2019	2020	Totaal 2016-2020
Bruto investeringen	45,6	49,1	50,5	37,5	36,6	219,4
-/- subsidies	-5,6	-7,4	-7,7	-1,2	-1,0	-22,9
Netto investeringen (excl. afbreukrisico's)	40,0	41,7	42,8	36,3	35,6	196,5
-/- afbreukrisico's	-7,0	-7,2	-7,5	-6,4	-6,2	-34,3
Netto investeringen (incl. afbreukrisico's)	33,0	34,5	35,4	29,9	29,4	162,2
Bestuurlijk investeringskader (MJV 2017-2020)	36,7	38,9	29,3	28,8	28,5	162,2

Reserves

De reserves van waterschap Vechtstromen ontwikkelen zich als volgt.

Tabel 5: Ontwikkeling reserves 2017

(bedragen in M€)	Prognose 01-01-2017	Mutatie	Prognose 31-12-2017	Toelichting
Algemene reserves	8,1	-	8,1	zie § 3.8
Bestemmingsreserves tariefsegregatie	16,5	-4,0	12,5	zie § 3.7
Overige bestemmingsreserves	16,3	-1,9	14,4	zie § 3.5
Totaal	40,9	-5,9	35,0	

Ontwikkeling EMU-saldo / netto-schuld

In de Tussenevaluatie is bijgestuurd op de oplopende schuldpositie van het waterschap. In de periode 2016-2020 bedraagt de vermindering van de schuld uiteindelijk M€ 2, terwijl het break-even-point van de schuld is vervroegd van 2025 naar 2020. Afgaand op de meest actuele prognoses voor het EMU-saldo (als maatstaf voor het jaarlijkse financieringstekort) bedraagt de schuld eind 2017 M€ 439 (hetgeen M€ 9 lager is dan de prognose MJV 2017-2020).

Tabel 6: Ontwikkeling netto-schulden 2016-2017

(bedragen in M€)	Begin-balans 1-1-2016	BVR 2016	B 2017
EMU-saldo		-18	-14
Netto-schulden	407	425	439
Netto-schulden (MJV 2017-2020)	407	429	448

Belastingtarieven en lastendruk 2017

Met de programmabegroting 2017 worden de belastingtarieven 2017 vastgelegd voor waterschap Vechtstromen. Als referentie zijn de tarieven uit de programmabegroting 2016 weergegeven.

Tabel 7: Belastingtarieven 2017

Heffing	Heffingsmaatstaf	B 2016	B 2017	Mutatie
Watersysteemheffing				
Ingezetenenheffing	woonruimte	€ 54,50	€ 61,86	13,5%
Gebouwd binnendijs	% van de WOZ-waarde	0,0409%	0,0418%	2,2%
Gebouwd buitendijs	% van de WOZ-waarde	0,0102%	0,0105%	2,2%
Ongebouwd, binnendijs	hectare	€ 53,10	€ 55,16	3,9%
• Ongebouwd, buitendijs	hectare	€ 13,28	€ 13,79	3,9%
• Wegen	hectare	€ 106,20	€ 110,32	3,9%
• Waterberging	hectare	€ 13,28	€ 13,79	3,9%
• Wegen in waterbergingsgebieden	hectare	€ 26,55	€ 27,58	3,9%
Natuur	hectare	€ 3,26	€ 3,70	13,5%
Verontreinigingsheffing	vervuilingseenheid	€ 51,03	€ 50,24	-1,5%
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing	vervuilingseenheid	€ 51,03	€ 50,24	-1,5%

Op basis van de meerjarenberekening van de tarieven 2017-2020 is de lastendrukontwikkeling opgesteld voor huishoudens en bedrijven. Deze lastendrukontwikkeling dient daarbij te voldoen aan het financiële kader uit de MJV 2017-2020. Dit financiële kader komt voort uit het bestuursprogramma

“Door water verbonden” en het bijsturingvoorstel voor de lastendruk uit de tussenevaluatie van het bestuursakkoord (inclusief herijking kostentoedeling). Het algemeen bestuur heeft op 6 juli 2016 besloten om de uitkomsten van de jaarschijf 2017 van de MJV 2017-2020 als uitgangspunt te nemen voor de

begroting 2017. Dit betekent dat de lagere uitkomst 2017 voor de lastendruk van huishoudens en bedrijven uit de MJV 2017-2020 als kader geldt voor de

begroting 2017, terwijl voor de jaren 2018-2020 het gewijzigde kader tussenevaluatie bestuursakkoord kaderstellend is.

Tabel 8: Lastendruk huishoudens en bedrijven 2017

Belastingcategorie	B 2016	B 2017	Mutatie B 2017 t.o.v. B 2016 (in %)	Kader 2017 MJV 2017-2020	Kader 2017 Tussenevaluatie
<i>Eenpersoonshuishoudens</i>	€ 105,53	€112,10	6,2%	€ 112,17	€ 114
<i>Meerpersoonshuishoudens</i>	€ 298,47	€ 307,39	3,0%	€ 307,45	€ 309
<i>Bedrijf (met 50 ve)</i>	€ 3.460	€ 3.460	0,0%	€ 3.460	€ 3.492
<i>Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha.)</i>	€ 2.427	€ 2.519	3,8%	€ 2.520	€ 2.536
<i>Gemiddeld</i>			3,2%		

In paragraaf 3.7 is de berekening van de tarieven en lastendruk voor de volledige periode 2017-2020 weergegeven.

1.4 Kerngegevens Vechtstromen

Voor waterschap Vechtstromen gelden de volgende kerngegevens.

Tabel 9: Kerngegevens Vechtstromen

Kerngegevens	B 2017
<i>Oppervlakte</i>	226.000 hectare
<i>Inwoners</i>	815.000
<i>Gemeenten</i>	23
<i>Regionale waterkeringen</i>	137 kilometer
<i>Hoofdwaterlopen (in beheer)</i>	4.421 kilometer
<i>Persleidingen</i>	375 kilometer
<i>Te transporteren afvalwater</i>	37 miljoen m ³
<i>Aantal rwzi's</i>	23
<i>Te zuiveren afvalwater</i>	96 miljoen m ³
<i>Capaciteit zuiveringsinstallaties</i>	1,75 miljoen inwoner equivalenten
<i>Te verwerken slib (slibkoek)</i>	70.450 ton
<i>Netto investeringen</i>	M€ 34,5
<i>Bruto exploitatielasten</i>	M€ 130
<i>Formatie (vast + tijdelijk + bovenformatief)</i>	449 fte

2 Programma's

2.1 Programma 1: Watersysteem

Kern van het programma watersysteem is de zorg voor een veilige leefomgeving met de juiste hoeveelheid water van een goede kwaliteit met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het systeem. Daarbij zijn vanzelfsprekend goede afspraken met partners essentieel.

Naast het dagelijkse beheren en onderhouden van meer dan 4.400 kilometer watergang en bijbehorende kunstwerken wordt er veel geïnvesteerd om de diverse functies (waaronder landbouw, natuur en wonen) in het gebied goed te kunnen blijven bedienen. Vanuit de tussenevaluatie bestuursakkoord is de koers nogmaals bevestigd om de komende jaren extra te investeren in beheer op orde en met onze partners invulling geven aan de Kaderrichtlijn water, het Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON), Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), Natura 2000/PAS, Klimaat actieve Stad (KAS) en aanpak wateroverlast in stad en landelijk gebied.

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Ook in 2017 ligt het accent binnen het programma watersysteem op het thema beheer op orde. De hoog geprioriteerde kunstwerken worden aangepakt en diverse watergangen en vijvers worden gebaggerd. Ook worden waar nodig beschoeiingen vervangen. Op het gebied van waterkwaliteit wordt onverminderd verder gewerkt aan de realisatie van de Kader Richtlijn Water (KRW). Verder worden binnen het werkprogramma Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) diverse maatregelen uitgevoerd die bijdragen aan voldoende zoet water voor de verschillende gebruiksfuncties tijdens droge perioden.

Maatschappelijk effect

Een leefbare (water)omgeving voor mens, dier en plant.

Strategisch doel

'Samen zorgen voor een veilige leefomgeving met de juiste hoeveelheid water van een goede kwaliteit met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het systeem'.

2.1.2 Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Op het gebied van waterveiligheid staan we er goed voor. De regionale keringen voldoen aan de vigerende norm. Voor de overige keringen worden normen opgesteld en zal er een toetsing plaatsvinden om te bezien waar verbeteringen nodig zijn.

Binnen het thema 'juiste hoeveelheid' ligt er nog een opgave op het gebied van baggeren en renovatie van kunstwerken om goed peilbeheer mogelijk te maken. Specifiek voor Natura 2000 gebieden (onder andere Regge, Dinkel en Vecht) worden maatregelen voorbereid om in 2021 te voldoen aan de doelen.

Er worden diverse maatregelen voorbereid en uitgevoerd die moeten bijdragen aan een goede Zoetwatervoorziening in Oost- Nederland (Werkprogramma ZON 2016-2021). In 2016 werd veel voorbereid, de komende jaren worden deze projecten ten uitvoer gebracht.

Aan de andere kant kampen we steeds vaker met perioden van wateroverlast. Met name hoosbuien is een verschijnsel dat zich steeds vaker voordoet. Via projecten als Klimaat Actieve Stad (KAS) en Partnerschap Wateroverlast kijken we hoe we samen met onze partners oplossingen kunnen bedenken.

Door het samengaan van twee waterschappen is de noodzaak ontstaan om het beleid over 'de omvang' en het 'onderhoud' van het watersysteem te harmoniseren: welke oppervlaktewaterlichamen zetten we op de legger en hoe verdelen we de onderhoudsplicht? Met het project 'OOWS' wordt hier invulling aan gegeven. In de eerste jaren na de fusie is dit beleid ontwikkeld, in 2017 zal de uitvoering ervan ter hand worden genomen.

Als het gaat om waterkwaliteit dan denken we met name aan de projecten die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit de Kader Richtlijn Water (KRW). Hiermee liggen we op koers.

2.1.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Thema Veilige leefomgeving

Maatschappelijk effect

Leefbare omgeving voor mens, plant en dier

Thema

Zorgen voor waterveiligheid, zodat iedereen veilig kan wonen, werken en recreëren.

Tactisch doel

We voorkomen overstromingen door instandhouding (regionale) keringen en kunstwerken conform het vigerende beschermingsniveau.

We voorkomen wateroverlast vanuit het regionale systeem door middel van verbetering en instandhouding van overige keringen.

We organiseren een effectieve crisisorganisatie.

We vergroten het bewustzijn en eigen verantwoordelijkheid van inwoners, overheid en bedrijven bij wateroverlast en overstromingen.

Indicator

Lengte regionale kering dat voldoet aan de vigerende norm.

Lengte overige kering dat voldoet aan de vigerende norm.

% (relevante) criteria uit de landelijke zelftoetsing crisisbeheersing waaraan is voldaan.

Aantal voorvallen waarbij het advies van de waterbeheerder niet is opgevolgd bij de afweging binnen structuurvisies en bestemmingsplannen.

Norm 2021: 100%
Doelstelling 2017: 100%

Norm 2021: ntb
Doelstelling 2017: ntb

Norm 2021: 100%
Doelstelling 2017: 90%

Norm 2021: 0
Doelstelling 2017: 0

Programmabegroting 2017-2020

Vechtstromen stelt zich ten doel om te zorgen voor een dusdanige waterveiligheid, dat inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

De regionale keringen (ca. 137 km) voldoen aan de vigerende norm. Bij de overige keringen (ca. 249 km) bepaalt niet de provincie, maar het waterschap zelf hoe veilig ze moeten zijn. In 2014 en 2015 is in Rijn-Oost verband gezamenlijk beleid geformuleerd. Keringen zijn ingedeeld in categorieën (op basis van hoogte en functie) waarvoor normen worden vastgesteld. Op basis daarvan zal in 2017 een toetsing plaatsvinden en waarna eventuele herstel- of verbetermaatregelen worden genomen.

Daarnaast onderhouden we een goede crisisorganisatie door regelmatig te oefenen met partners. Op basis van de 'zelftoets crisisbeheersing' is het doel om eind 2017 90% te scoren voor de voor Vechtstromen relevante onderdelen. De komende jaren vinden er verbeteringen plaats waardoor uiteindelijk 100% wordt bereikt.

Bij het huidige veiligheidsniveau worden geen grote risico's gelopen. Toch kan wateroverlast niet altijd worden voorkomen. Onze partners en inwoners moeten zich bewust zijn van de risico's ondanks alle maatregelen die worden uitgevoerd. De komende jaren wordt er wederom aandacht besteed aan waterbewustzijn. Tijdige inbreng bij de afweging in ruimtelijke keuzes is daarbij een van de mogelijkheden. Met partners is het waterschap in gesprek over de wateroverlast, zowel in stedelijk als landelijk gebied.

Onder de vlag van "Klimaat Actieve Stad (KAS)" en "Partnerschap Wateroverlast" wordt gekeken hoe de hinder, overlast en eventuele schade als gevolg van langdurige neerslag, maar ook kortstondige hevige neerslag (hoosbuien), kan worden voorkomen dan wel aangepakt. Deels zal er in 2017 sprake zijn van het met elkaar bedenken wie wat kan en moet doen, maar er zal ook sprake (moeten) zijn van het reeds treffen van maatregelen. Informatie- / steunpunten die samen met de gemeenten worden ingericht in het stedelijk gebied zijn hier een voorbeeld van.

Tabel 10: Indicatoren Veilige leefomgeving

Doelstelling	Realisatie 2015	Prognose BVR 2016	Doel B 2017	Norm 2021
Lengte regionale kering dat voldoet aan de vigerende norm	99,6%	100%	100%	100%
Lengte overige kering dat voldoet aan de vigerende norm	<i>nvt</i>	<i>nvt</i>	<i>ntb</i>	<i>ntb</i>
% (relevante) criteria uit de landelijke zelftoetsing crisisbeheersing waaraan is voldaan	82%	86%	90%	100%
Aantal voorvallen waarbij het advies van de waterbeheerder niet is opgevolgd bij de afweging binnen structuurvisies en bestemmingsplannen	0	0	0	0
Investeringen (in k€)	1.317*	739	258	

*Excl. HWBP bijdrage. Vanaf 2016 wordt deze niet meer vanuit de investeringen betaald.

Thema Juiste Hoeveelheid

Maatschappelijk effect

Leefbare omgeving voor mens, plant en dier

Thema

Het overgrote deel van de tijd de beschikbare hoeveelheid water overeen laten stemmen met de wensen van de gebruikers, mits doelmatig en met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het gebied.

Tactisch doel

We beheren en onderhouden ons systeem goed door baggeren van watergangen en renovatie van kunstwerken.

We werken in normale omstandigheden aan een doeltreffend en doelmatig waterbeheer gericht op optimaal functiegebruik.

We willen watertekort in droge omstandigheden zo lang mogelijk voorkomen.

We willen wateroverlast in natte omstandigheden zoveel mogelijk voorkomen.

Indicator

Aantal hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd.

Aantal N2000 gebieden die door de Provincie obstakelvrij zijn gemaakt.

Aantal N2000 gebieden waarvoor alle hydrologische maatregelen zijn uitgevoerd.

Voortgang ZON maatregelen.

Gebied dat voldoet aan normering regionale wateroverlast.

Norm 2018: 180
Doelstelling 2017: 35
(Σ 145)

Norm 2021: 16
Doelstelling 2017: 1

Norm 2021: 16
Doelstelling 2017: 0

Norm 2021: 14.115 ha
Doelstelling 2017: 1.000 ha
(Σ 1.300 ha.)

Norm 2021: 100%
Doelstelling 2017: 99%

Vechtstromen stelt zich ten doel om het overgrote deel van de tijd de beschikbare hoeveelheid water overeen te laten stemmen met de wensen van de gebruikers, mits doelmatig en met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het beheergebied.

Om ons watersysteem goed te kunnen beheren en om de functies in het gebied te kunnen bedienen, is bij de meerjarenverkenning een intensivering afgesproken van de baggerwerkzaamheden en renovatie van kunstwerken. In 2017 richten we ons opnieuw op het baggeren van daartoe geprioriteerde wateren uit het baggerplan. De lijst met geprioriteerde kunstwerken wordt eveneens in 2017 voortvarend verder ter hand genomen. Daartoe geormerkte stuwen en gemalen zullen worden gerenoveerd.

De inspecties op het gebied van onderleiders zijn afgerond en achterstallig onderhoud wordt in 2017 verder opgepakt.

Ook de verkeersbruggen zijn onderworpen aan een eerste inspectie. In 2017 worden geprioriteerde maatregelen uitgevoerd. Voor 35 bruggen moet nog constructief nader onderzoek plaatsvinden. Het inspectierapport over onze beschoeiingen wordt eind 2016 opgeleverd. Er wordt naar gestreefd bij de MJV een doorkijk te hebben van de benodigde investeringen voor het vervangen van de beschoeiingen voor de komende decennia op basis van risico gestuurd onderhoud.

Begin 2016 is besloten dat Vechtstromen de verantwoordelijkheid wil nemen voor het bestuurlijk trekkerschap van de planuitwerkingsfase voor de N2000-gebieden Regge/Archemermaten, Vecht en Dinkeldal. Dit proces loopt op schema. Naar verwachting worden deze planuitwerkingen medio 2017 afgerond. Daarna zal worden bekeken hoe de uitvoering van de projecten opgepakt kan worden. Voor het behalen van de doelstelling om de maatregelen in alle N2000 gebieden in 2021 uitgevoerd te hebben, zijn we sterk afhankelijk van ontwikkelingen bij de Provincie en mogelijkheden in het gebied.

Voor de hoge zandgronden is een strategie ontwikkeld om slimmer om te gaan met het beschikbare water, zodanig dat in langdurig droge perioden de verschillende functies toch redelijk tot goed bediend kunnen worden. Die strategie is regionaal uitgewerkt in het zogenaamde Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON). Ook in 2017 wordt gewerkt om de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma uit te voeren. Belangrijk hierbij is watertekort en wateroverlast altijd in samenhang met elkaar te blijven bezien: het zijn beiden uitingsvormen van hetzelfde watersysteem.

In 2017 richten we ons op de uitvoering van met name reeds geplande (KRW-) projecten die een verbrede doelstelling krijgen door naast de KRW-opgave tegelijkertijd de ZON-maatregelen mee te nemen. Die koppeling ligt ook dermate voor de hand dat zowel op Rijn-Oost als landelijk niveau besloten is om zoet water en waterkwaliteit gezamenlijk te gaan beschouwen.

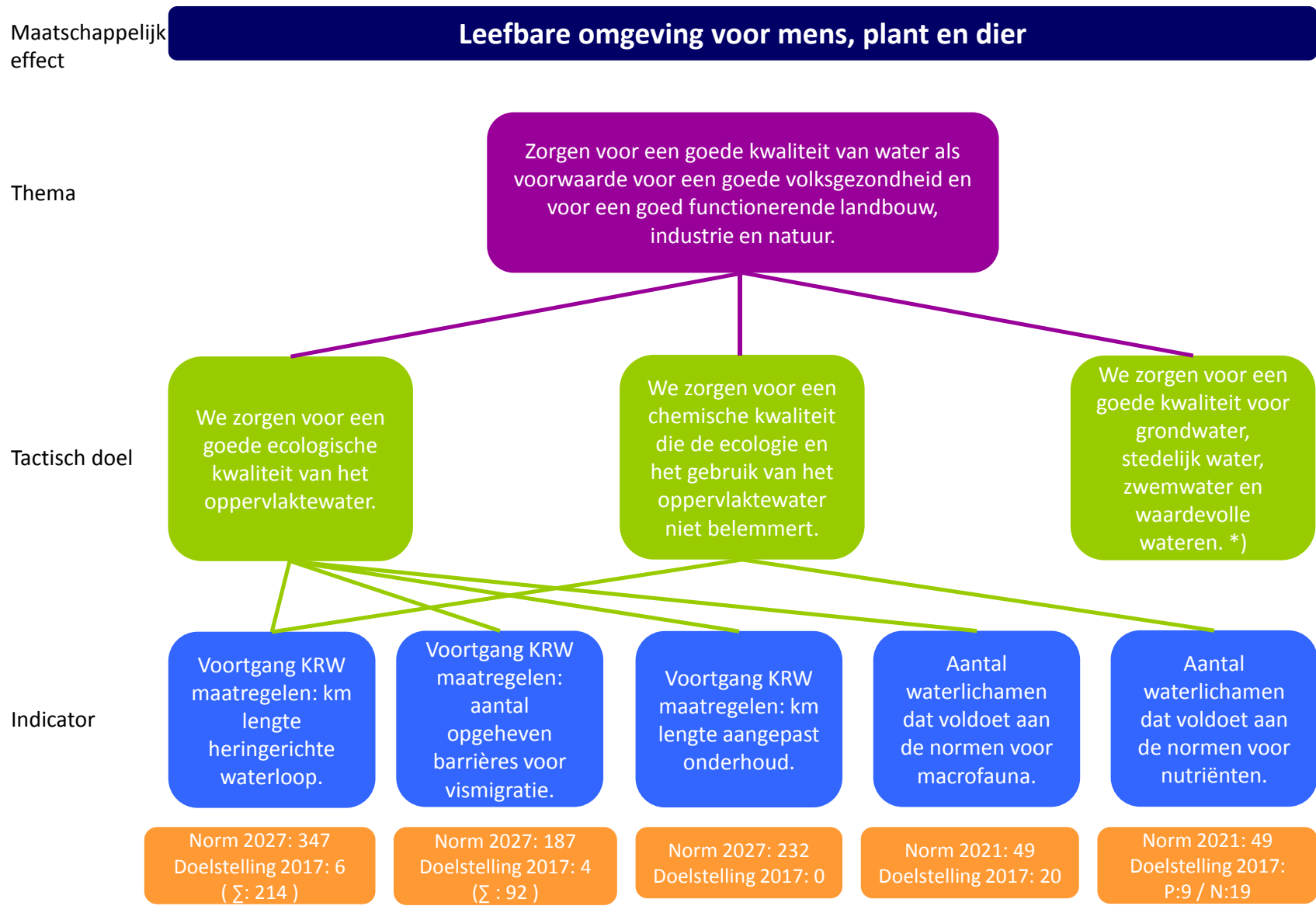
Ten aanzien van de normering wateroverlast is een aantal geconstateerde knelpunten reeds opgelost middels fysieke maatregelen. Van een aantal knelpunten wordt momenteel bekeken of deze op een andere manier kunnen worden benaderd. Uit de nieuwe toetsing (medio) 2017 moet blijken wat de actuele stand van zaken is ten aanzien van het voldoen aan de normering.

Tabel 11: Indicatoren Juiste hoeveelheid

Doelstelling	Realisatie 2015	Prognose BVR 2016	Doel B 2017	Norm 2021
Aantal hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd	85	110	145	180*
Aantal N2000 gebieden die door de Provincie obstakelvrij zijn gemaakt	1	1	1	16
Aantal N2000 gebieden waarvoor alle hydrologische maatregelen zijn uitgevoerd	0	0	0	16
Voortgang ZON maatregelen (hectares)	-	300	1.300	14.115
Gebied dat voldoet aan normering regionale wateroverlast	99%	99%	99%	100%
Investeringen (in k€)	7.802	14.451	12.171	

* Nieuwe indicator naar aanleiding van tussenevaluatie bestuursakkoord. Betreft norm/doelstelling voor 2018.

Thema Goede kwaliteit

*) de indicatoren voor een goede kwaliteit van grondwater, stedelijk water, zwemwater en waardevolle wateren worden nog nader bepaald
Programmabegroting 2017-2020

Vechtstromen streeft naar een goede kwaliteit van water als voorwaarde voor een goede volksgezondheid en voor een goed functionerende landbouw, industrie en natuur.

Om deze doelstellingen te behalen blijven we investeren in de waterkwaliteit. Met name de herinrichting van waterlopen en het opheffen van vis barrières ten behoeve van de Kader Richtlijn Water (KRW) zijn hierbij van belang.

Voor een aantal waterlichamen wordt, in het kader van doelmatigheid, middels een ander soortig beheer en onderhoud het doel behaald. De komende jaren wordt middels een pilot bekeken hoe dit voor in totaal 232 kilometer waterlichaam kan worden bereikt. Het effect van deze maatregel is pas over een aantal jaren zichtbaar, vandaar dat de indicator voor 2017 nog op 0 kilometer staat.

Tot en met 2016 is reeds 208 kilometer oever heringericht, inclusief ca. 60 kilometer die reeds voldeed bij aanvang. In 2017 realiseren we een aantal deelprojecten langs de Vecht, alsmede rondom de Boven Regge.

Vanuit de tussenevaluatie bestuursakkoord is aangegeven de ingezette koers vast te houden door de komende jaren stevig te blijven investeren om in 2027 uiteindelijk 347 kilometer te hebben heringericht. Deze extra investeringen worden pas later zichtbaar in uiteindelijke prestaties.

Tot en met 2016 zijn 88 barrières opgeheven. De doelstelling is om in 2027 187 barrières vispasseerbaar te hebben gemaakt. De waterkwaliteit is de afgelopen jaren sterk verbeterd. Echter, de snelheid van deze verbetering neemt af en stagneert voor sommige stoffen (P, N en gewasbeschermingsmiddelen).

Naast de aanpassingen aan de waterlichamen zelf (verbreding, vispassages, ander onderhoud) zetten we nu ook breder in op maatregelen in het stroomgebied van het waterlichaam (o.a. ZON) en op maatregelen die verband houden met het verminderen van emissies (DAW).

In 2017 wordt er onder regie van het Rijk (I&M) gewerkt aan een “Delta aanpak waterkwaliteit en Zoetwater”. Hierin moeten naast een analyse van de waterkwaliteitssituatie en de oorzaken daarvan, maatregelen komen ter verbetering van de waterkwaliteit.

Ondertussen wordt er vanuit Vechtstromen met partners (landbouw, provincie) gewerkt aan het treffen van maatregelen (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer).

Tabel 12: Indicatoren goede kwaliteit

Doelstelling	Realisatie	Prognose	Doel	Norm
	2015	BVR 2016	B 2017	2021
Voortgang KRW maatregelen: km lengte heringerichte waterloop	202	208	214	347*
Voortgang KRW maatregelen: aantal opgeheven barrières voor vismigratie	86	88	92	187*
Voortgang KRW maatregelen: km lengte aangepast onderhoud.	0	0	0	232*
Aantal waterlichamen dat voldoet aan de normen voor macrofauna.	20	20	20	22
Aantal waterlichamen dat voldoet aan de normen voor nutriënten.	P: 19 N: 9	P: 19 N: 9	P: 19 N: 9	P: 22 N: 14
Investeringen (in k€)	6.866	6.154	8.024	

* Betreft de opgave voor de KRW te realiseren voor 2027

2.1.4 Wat mag het kosten?

Investeringsbudgetten

In deze begroting komen de netto investeringen 2016-2020 voor programma 1 uit op k€ 80.510. De voorliggende nieuwe raming voor de investeringen en voldoet daarmee aan de kader vanuit het bestuursakkoord en de afspraken voortkomend uit de tussenevaluatie bestuursakkoord.

Ingestoken wordt op jaarlijks M€ 3,5 extra investeringen ten behoeve van beheer op orde (baggeren/beschoeiing en kunstwerken) en op partnerschap (KRW, functiescheiding en investeringen stedelijk gebied).

Er is rekening gehouden met een marge voor het geval projecten door onvoorziene omstandigheden later of niet worden uitgevoerd (aangeduid met: afbreukrisico's). Deze raming kent vanaf de BVR 2016 tot en met deze programmabegroting 2017-2020 de volgende opbouw:

Tabel 13: Investeringsbudgetten 2016-2020

Thema (bedragen in k€)	BVR 2016	B 2017	2018	2019	2020	Totaal 2016-2020
Veilig	739	258	50	0	0	1.047
Juiste hoeveelheid	14.451	12.171	10.006	9.060	13.284	58.972
Goede kwaliteit	6.154	8.024	9.782	9.585	6.200	39.745
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	21.344	20.453	19.838	18.645	19.484	99.764
Afbreukrisico's (19,3%)	-4.119	-3.947	-3.829	-3.598	-3.760	-19.254
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	17.225	16.506	16.009	15.047	15.724	80.510
Bestuurlijk kader (MJV 2017-2020)	17.106	17.336	15.041	15.881	15.146	80.510

De belangrijkste bruto investeringen in 2017 hebben betrekking op:

Tabel 14: Grootste Investeringsprojecten 2017

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal B 2017
Kunstwerken	3.777
Baggerprogramma	3.625
Vechtprojecten (inclusief - k€ 1.984 subsidie)	1.558
Reggedal Enter (inclusief - k€ 500 subsidie)	1.450
Beken Hengelo	1.861
Vervanging materieel	600
Bijdrage Holwert	500

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal B 2017
Oelerbeek Twickel	500
Overig (waaronder: functiebediening, stedelijk gebied en KRW)	6.582
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	20.453
Afbreukrisico's (19,3%)	3.947
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	16.506

Exploitatiebudgetten

Binnen programma 1 is in de begrotingen 2014 t/m 2016 een besparing fusie en bestuursakkoord opgenomen van M€ 4,1. Voor 2017 en 2018 gelden binnen programma 1 nog M€ 0,4 respectievelijk M€ 0,7 aan aanvullende besparingen die als taakstelling gelden. In zijn totaliteit is het aandeel van programma 1 in de taakstellingen M€ 4,8.

Tabel: 15 Besparingen 2017-2018

Programma 1 Watersysteem (Bedragen in M€)	B 2017	2018
* Besparingen overige kosten/beleidskeuzes	0 *)	0,3
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0,2	0,2
Subtotaal besparingen fusie	0,2	0,5
* Besparingen overige kosten/beleidskeuzes	0	0
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0,2	0,2
Subtotaal besparingen bestuursakkoord	0,2	0,2
* Besparingen fusie (in B 2014 t/m 2016)	3,0	3,0
* Besparingen bestuursakkoord (in B 2014 t/m 2016)	1,1	1,1
Subtotaal besparingen (B 2014 t/m 2016)	4,1	4,1
Totaal-generaal besparingen 2014-2018	4,5	4,8

*) Voor 2017 is de ingeboekte besparing van M€ 0,15 op omvang en onderhoud waterlopen niet haalbaar, omdat de voortgang van het project nog niet heeft geleid tot een vermindering van het te onderhouden areaal. Ook vanaf 2018 moet rekening gehouden worden met onzekerheden in de omvang van de besparing. Het aantal kilometers dat van de legger gaat, is in omvang voldoende groot om de besparing op onderhoud te realiseren, aangezien de helft van de af te stoten leggers eigendom is van het waterschap. Zolang er van deze percelen geen overdracht plaatsvindt naar derden, blijft het waterschap onderhoudsplichtig (als eigenaar) en levert dat geen besparing op.

In programma 1 zijn de volgende netto-budgetten geraamd. Dit is inclusief de hiervoor genoemde besparingen, gewijzigde parameters (§ 3.2) en gewijzigde inzichten rondom incidentele en structurele baten en lasten (§ 3.3).

Tabel: 16 Netto-budgetten 2015-2017

Programma 1 Watersysteem (Bedragen in k€)	JR 2015	B 2016	2016-I	B 2017
Overige kosten/baten	43.371	46.602	55.082	55.280
Onvoorzien	0	273	273	277
Mutaties reserves programma	-555	-851	-8.462	-1.631
Netto-lasten	42.816	46.024	46.893	53.926

2.2 Programma 2: Waterketen

Kern van het programma waterketen is de publieke zuiveringstaak die Vechtstromen veilig, effectief en efficiënt wil uitvoeren. Daarbij zijn goede afspraken met partners essentieel. Naast het dagelijkse beheren en onderhouden van de zuiveringen wordt er veel geïnvesteerd om, samen met partners, een klimaatbestendige afvalwaterketen en zo duurzaam mogelijke, veilige afvalwaterzuivering te realiseren.

Bij de tussenevaluatie bestuursakkoord is de koers nogmaals bevestigd om de komende jaren extra te investeren in beheer op orde, partnerschappen en het leveren van een bijdrage aan een circulaire economie door energiebesparing.

2.2.1 Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Een leefbare (water)omgeving voor mens, dier en plant.

Strategisch doel

‘Samen met de partners in de waterkringloop op duurzame wijze de publieke zuiveringstaak verrichten.’

2.2.2 Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

De zuiveringen van Vechtstromen presteren naar behoren en verwijderen fosfaat tot iets boven 80%. RWZI's die lozen op kleine oppervlaktewateren dragen in hoge mate bij aan de hoeveelheid fosfaat die in dat oppervlakte water zit. Vooral voor langzaam stromende wateren is dit al snel te veel. Wij verkennen in 2017 hoe we op een zo duurzaam mogelijke wijze het rendement van de fosfaatverwijdering verder kunnen verhogen. Voor te treffen optimalisatie maatregelen aan onze RWZI's is bij de tussenevaluatie bestuursakkoord extra investeringsruimte geprogrammeerd.

Met de realisatie van de Energiefabriek wordt een stap gemaakt van ca. 25% naar ca. 32% zelf duurzaam opgewekte energie. Als lijn voor het bereiken van het doel (2020) dat op 40% ligt, wordt primair ingestoken op het verminderen van het energieverbruik. Daartoe worden in 2017 op een aantal grotere RWZI's energiescans uitgevoerd om te beoordelen waar energiebesparingsmaatregelen mogelijk zijn. Het treffen van de maatregelen zal vooral na 2017 plaatsvinden. Omdat het doelgat nog groot is sluiten we ook aan indien derden initiatieven ontplooiën.

Bij de bestuurlijke tussenevaluatie is voor beheer in kaart gebracht, welke opgaven ons de komende jaren nog te wachten staan. Uit een inventarisatie in 2015 is gebleken dat de komende jaren meer in procesautomatisering en elektrische installaties moet worden geïnvesteerd omdat deze het einde van de technische levensduur hebben bereikt. Een andere opgave is om de installaties op een gestandaardiseerde wijze in procesdiagrammen te beschrijven. Deze worden vervolgens verwerkt in het vernieuwde Onderhoud Beheer Systeem (OBS 2.0). Daarmee wordt het makkelijker en eenduidiger om wijzigingen in de installaties door te voeren en te beheren. Ook draagt dit bij aan geoptimaliseerd onderhoud van onze assets.

Het Bestuursakkoord water (BAW) kent voor de keten 3 componenten waaraan moet worden gewerkt. Dat zijn Kosten, Kwaliteit en Kwetsbaarheid. Qua besparingen bereikt Vechtstromen in 2017 al ruim het doel dat voor 2020 is gesteld. De opgaven liggen nu vooral op niveau van Kwaliteit (om samen de maatregelen te bepalen) en op Kwetsbaarheid. In 2017 zal hierop meer focus worden gelegd, zonder de kosten uit het oog te verliezen. Er wordt op rijksniveau gewerkt aan vernieuwing van het bestuursakkoord. Een van de extra speerpunten daarin zal innovatie zijn.

2.2.3 Wat gaan we daarvoor doen?

We werken aan een klimaatbestendige afvalwaterketen die een zo duurzaam mogelijke afvalwaterzuivering mogelijk maakt. De watersysteembeheerder, de rioolbeheerder, de drinkwaterbedrijven en de aanbieders van afvalwater zijn onze partners waarmee we de afvalwaterketen

verder vormgeven. Door goede onderlinge samenwerking, maar ook door samenwerking met de afnemers en verwerkers van grondstoffen, water en energie, realiseren we een duurzame waterkringloop.

Het zuiveren is een wettelijke, publieke taak. Die taak is ingegeven vanuit de zorg voor de volksgezondheid en een goed functionerend watersysteem. Het zuiveren doen we door continu goed beheer te voeren en onze installaties veilig te onderhouden. Door samenwerking en toepassen van slimme, innovatieve maatregelen houden we de kosten in de hand. In de samenwerking dragen we bij aan een klimaatbestendige waterketen.

We realiseren ons doel langs drie inspanningssporen:

1. Een effectieve en efficiënte (afval)waterketen door partnerschappen met gemeenten en andere partijen.
2. Een effectieve en efficiënte behandeling van afvalwater met veilige installaties voor een bijdrage aan een goede volksgezondheid en een schoon watersysteem.
3. Het leveren van een bijdrage aan een circulaire economie door samen met bedrijven en andere partners energie en grondstoffen uit afvalwater voor (her-)gebruik beschikbaar te maken.

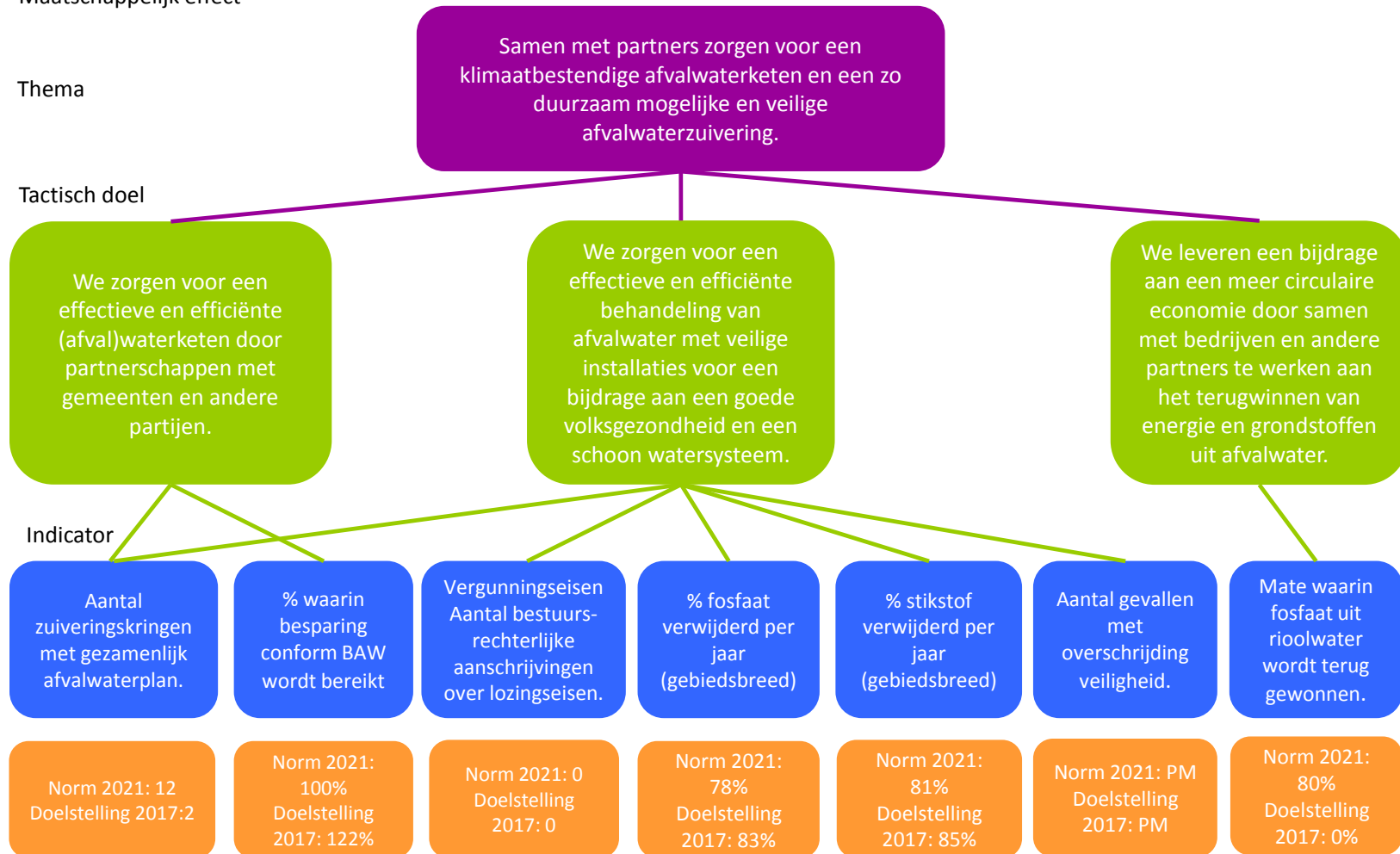
Leefbare omgeving voor mens, plant en dier

Maatschappelijk effect

Thema

Tactisch doel

Indicator

1. Een effectieve en efficiënte (afval)waterketen door partnerschappen met gemeenten en andere partijen

De afspraken in het nationale Bestuursakkoord water (BAW) zijn sinds 2010 vertaald in de opeenvolgende begrotingen. In 2017 overschrijden we, door de beperking van de stijging van onze tarieven, de financiële doelstelling die voor 2020 was gepland. De focus verschuift daarom meer naar het verminderen van de kwetsbaarheid, het verbeteren van de kwaliteit en zoeken naar duurzaamheid en innovatie, zoals de Adviescommissie Water adviseert. Samenwerking met (vooral) gemeenten is daarbij een belangrijk instrument. Samen met gemeenten zetten we in op het maken van gezamenlijke afvalwaterplannen die richting geven aan de concrete maatregelen die we willen treffen. Het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan de gemeentelijke rioleringsplannen zorgt ervoor dat de afvalwaterplannen per zuiveringskring mogelijk worden. Het updaten van rioleringsplanning is veelal een langdurig proces zodat de resultaten van onze inspanningen pas over enkele jaren zichtbaar worden.

Onderdeel van de samenwerking is ook het zoeken naar oplossingen voor het waterbeheer in het stedelijk gebied vanwege piekbuien en andere klimaateffecten. Hiervoor wordt het concept klimaat actieve stad verder geconcretiseerd en worden (deel)projecten geïnitieerd. Deze aanpak kan zowel voor keten als systeem effecten opleveren. De meest concrete projecten worden op dit moment in programma watersysteem voorbereid.

De samenwerking binnen Waterkracht wordt als positief ervaren. Ook in 2017 zal op een aantal onderwerpen in Waterkracht samenwerking worden gecontinueerd zoals beheer Z-info, afstemming procesautomatisering, een innovatieprogramma, verdiepen assetmanagement en vergunningen. Dit wordt verder geconcretiseerd in het jaarplan van Waterkracht.

Een van de kansrijke samenwerkingsverbanden heeft betrekking op het innoveren van beheer en onderhoud. Dit CAMINO project brengt de 4 O's (Overheden, ondernemers, onderzoekers en onderwijs) samen om beheer en onderhoud van onze assets efficiënter te maken

In het gebied van de Noordelijke Vechtstromen is een regionaal bestuursakkoord water Noordelijke Vechtstromen 2.0 gesloten. In 2017 worden concrete acties uit dat akkoord uitgevoerd, zoals het synchroniseren van databeheer, standaardisatie van rioolgemalen en onderzoek naar de haalbaarheid van riothermie. Ook in het zuidelijk deel blijft het waterschap deelnemen aan het Twents waternet, waarbinnen verschillende werkplaatsen een platform bieden.

Tabel: 17 Indicatoren effectieve en efficiënte (afval)waterketen

Doelstelling	Realisatie 2015	Prognose BVR 2016	Doel B 2017	Norm 2021
aantal zuiveringskringen met gezamenlijk afvalwaterplan	0	2	2	12
% waarin besparing conform BAW wordt bereikt	79%	91%	122%	100%
Investerings (in k€)	159	223	140	

2. Een effectieve en efficiënte behandeling van afvalwater met veilige installaties voor een bijdrage aan een goede volksgezondheid en een schoon watersysteem

Doordat onze RWZI's iets boven de eigen lozingseisen zuiveren, halen we een gebiedsbrede fosfaat- en stikstofverwijdering van 80-85%. Daarmee liggen we ruim boven het wettelijke percentage. We doen dit met een minimaal gebruik van hulpstoffen. Voor enkele waterlopen waarop effluent wordt geloosd zou een verdergaande verwijdering van fosfaat gunstig kunnen zijn. Terugbrengen van fosfaatverwijdering is daarom geen optie. We houden de gerealiseerde fosfaatverwijdering in de afgelopen jaren dan ook als doel voor 2017. Mogelijk is een verdergaande verwijdering van fosfaat gewenst. Hier wordt onderzoek naar gedaan.

Onze assets moeten in veilige, goed functionerende staat blijven door op het juiste tijdstip onderhoud uit te voeren of installatieonderdelen te vervangen. Zo worden in 2017 vijf rioolgemalen vernieuwd.

We werken voor planning van onze onderhoudswerkzaamheden met zogenaamd risico gestuurd onderhoud. Dit kan nog efficiënter en daartoe wordt ook in 2017 de implementatie van een geautomatiseerd Onderhoud Beheer Systeem voor Vechtstromen verder doorgevoerd als onderdeel van assetmanagement. Om dit systeem goed te kunnen implementeren worden in 2017 de Proces en Instrumentatie Diagrammen (P&ID's) verder op orde gebracht.

Om de veiligheid van onze medewerkers te bevorderen worden in 2017 alle geprioriteerde Arbo maatregelen uit de RI&E's afgerond. Om veiligheid beter te kunnen volgen zal in 2017 een indicator worden gedefinieerd.

De eerste resultaten van het onderzoek persleidingen worden begin 2017 verwacht, dan zal ook duidelijker moeten worden met welk nader onderzoek we verder rekening moeten houden en met welke omvang eventuele uitvoeringsmaatregelen op ons af komen.

We ontwikkelen een lange termijn asset planning voor RWZI's en persleidingen/rioolgemalen en een risicomatrix waarmee we vervangingsinvesteringen kunnen prioriteren.

Voor onze RWZI's geldt verder in 2017 de volgende planning.

De werkzaamheden aan de RWZI Almelo-Sumpel en het harkrooster en opvoergemaal Emmen worden afgerond. In de waterlijn van Emmen worden daarnaast nog enkele specifieke aanpassingen/verbeteringen in 2017 uitgevoerd.

De aanpassingen aan en de vernieuwing van de RWZI Almelo-Vissedijk en Vriezenveen worden in uitvoering genomen.

Door het uitvoeren van een variantenstudie met Multi criteria analyse voor de RWZI Ootmarsum wordt een bestuurlijk besluit in 2017 voorbereid over de toekomst van die installatie.

De aanpassing aan de RWZI's Hardenberg en Coevorden worden in 2017 voorbereid, waarna wordt gestart met de uitvoering.

Het doortrekken van de persleiding van Vasse naar de RWZI Tubbergen zal samen met de gemeente in 2017 in uitvoering worden genomen. Tot slot: de voorbereiding van vernieuwing van de procesautomatisering op de RWZI's Hengelo en Enschede zal in 2017 voortvarend worden opgepakt, waarbij de uitvoering van de fase 1 Hengelo, bestaande uit vervangen van PLC's, software en netwerk, goeddeels in 2017 is gepland.

Tabel: 18 Indicatoren effectieve en efficiënte behandeling van afvalwater

Doelstelling	Realisatie 2015	Prognose BVR 2016	Doel B 2017	Norm 2021
Vergunningseisen Aantal bestuursrechterlijke aanschrijvingen over lozingseisen	0	0	0	0
% fosfaat verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	84%	83%	83%	78%
% stikstof verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	84%	86%	85%	81%
Aantal gevallen met overschrijding veiligheid	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.t.b.</i>	<i>n.t.b.</i>
Investeringen (in k€)	8.242	10.569	13.719	

3. Het leveren van een bijdrage aan een circulaire economie door samen met bedrijven en andere partners energie en grondstoffen uit afvalwater voor (her-)gebruik beschikbaar te maken.

De afvalwaterketen levert een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de samenleving via participatie in de Grondstoffen en Energiefabriek. We zetten afvalwater om in water als grondstof, maar produceren ook energie en gaan grondstoffen terugwinnen. Aannemende dat de businesscase positief uit blijft vallen, zal ook in 2017 weer fors worden geïnvesteerd in de Energiefabriek op de RWZI Hengelo. Het betreft daarbij vooral de deelstroombehandeling om de RWZI zelf niet te zwaar te belasten met stikstofrijk water. Verder zullen de biogasmaatregelen aan de slibgistingstanks in 2017 worden afgerond.

Zoals bekend wordt voor het terugwinnen van fosfaat ingezet op terugwinning uit asresten van bij SNB verbrand slib. Wij volgen de ontwikkelingen daar en sturen als aandeelhouder aan op spoedige realisatie van een terugwin installatie samen met Ecophos in Noord Frankrijk. De verwachting is dat deze medio 2018 in gebruik wordt genomen, zodat voor 2017 nog geen fosfaat kan worden terug gewonnen.

Door niet alleen uit slib grondstoffen terug te winnen, maar al eerder in het zuiveringsproces, proberen we de biologische belasting van delen van de zuivering te beperken. Daartoe wordt o.a. samen met de Stowa een proef uitgevoerd om cellulose uit het actief slib van de RWZI in Ommen te zeven. Omgekeerd volgen wij proeven van de Stowa op andere zuiveringen voor winning van cellulose en bio-plastics.

De slibgisting op de RWZI Goor is stil gelegd in afwachting van een ander toekomstperspectief. Vergisten van andere biomassa dan slib wordt daarvoor bekeken. In 2017 zal de richting worden bepaald die met de slibgisting in Goor zal worden ingeslagen en wordt inzichtelijk gemaakt wat daarvoor nodig is.

In 2017 zal een energie efficiencyplan worden opgesteld. Hieruit kunnen via energiescans concrete maatregelen worden bepaald, zodat in de komende jaren gericht kan worden geïnvesteerd.

2.2.4 Wat mag het kosten?

In deze begroting komen de netto investeringen 2016-2020 voor programma 2 uit op k€ 74.122. De nieuwe raming voor de investeringen voldoet daarmee aan de kaders vanuit het bestuursakkoord en de afspraken voortkomend uit de tussenevaluatie bestuursakkoord. Ingestoken wordt op jaarlijks M€ 1,3 extra investeringen ten behoeve van beheer op orde en op partnerschap (duurzaamheid). Er is rekening gehouden met een marge voor het geval projecten door onvoorziene omstandigheden later of niet worden uitgevoerd (aangeduid met: afbreukrisico's). Deze raming kent vanaf de BVR 2016 tot en met deze programmabegroting 2017-2020 de volgende opbouw:

Tabel 19: Investeringsbudgetten 2016-2020

Thema (bedragen in k€)	BVR 2016	B 2017	2018	2019	2020	Totaal 2016-2020
Samen met onze partners	223	140	160	160	110	793
Behandeling van afvalwater	10.569	13.719	14.544	13.392	12.655	64.879
Terugwinning	5.992	5.306	7.047	2.920	1.620	22.885
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	16.784	19.165	21.751	16.472	14.385	88.557
Afbreukrisico's (16,3%)	2.736	3.124	3.545	2.685	2.345	14.435
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	14.048	16.041	18.206	13.787	12.040	74.122
Bestuurlijk kader (MJV 2017-2020)	17.548	19.963	13.053	11.802	11.756	74.122

De belangrijkste bruto investeringen in 2017 hebben betrekking op:

Tabel 20: Grootste Investeringsprojecten 2017-2020

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal B 2017	Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal B 2017
Energiefabriek	5.000	Overig (waaronder: RWZI's Vriezenveen, Almelo-Vissedijk en Sumpel, diverse gemalen)	
Vervangingsinvesteringen	2.910	Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	19.165
Harkrooster Emmen	1.737	Afbreukrisico's (16,3%)	-3.124
Procesautomatisering	1.400	Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	16.041
Waterlijn Emmen	1.200		

Exploitatiebudgetten

Binnen programma 2 is in de begrotingen 2014 t/m 2016 een besparing fusie en bestuursakkoord opgenomen van M€ 3,9. Voor 2017 en 2018 gelden binnen programma 2 nog M€ 1,1 aan aanvullende besparingen die als taakstelling gelden. Daarnaast volgt vanuit de tussenevaluatie bestuursakkoord nog een extra taakstelling van M€ 0,3. In zijn totaliteit is het aandeel van programma 2 in de taakstellingen M€ 5,3.

Tabel: 21 Besparingen 2017-2018

Programma 1 Waterketen (Bedragen in M€)	B 2017	2018
* Besparingen overige kosten/beleidskeuzes	0,4	0,4
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0	0
Subtotaal besparingen fusie	0,4	0,4
* Besparingen overige kosten/beleidskeuzes	0,5	0,5
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0,2	0,2
Subtotaal besparingen bestuursakkoord	0,7	0,7
* Besparingen overige kosten	0,3	0,3
Subtotaal besparingen Tussenevaluatie	0,3	0,3
* Besparingen fusie (in B 2014 t/m 2016)	2,6	2,6
* Besparingen bestuursakkoord (in B 2014 t/m 2016)	1,3	1,3
Subtotaal besparingen (B 2014 t/m 2016)	3,9	3,9
Totaal-generaal besparingen 2014-2018	5,3	5,3

In programma 2 zijn de volgende netto-budgetten geraamd. Dit is inclusief de hiervoor genoemde besparingen, gewijzigde parameters (§ 3.2) en gewijzigde inzichten rondom incidentele en structurele baten en lasten (§ 3.3).

Tabel 22: Netto-budgetten 2015-2017

Programma 2 Waterketen (Bedragen in k€)	JR 2015	B 2016	2016-I	B 2017
Overige kosten/baten	39.032	40.219	39.343	37.697
Onvoorzien	0	286	286	290
Mutaties reserves programma	-525	150	1.148	-250
Netto-lasten	38.507	40.655	40.777	37.737

2.3 Programma 3: Besturen en organiseren

In de MJV 2017-2020 is ook voor het programma Besturen en Organiseren een nieuwe doelenboom uitgewerkt. Deze bouwt voort op de ontwikkelsporen uit de MJV 2016-2019. Hierbij is het uitgangspunt om de doelenboom (en daarmee het programma) zo overzichtelijk en doelmatig mogelijk te kunnen presenteren en organiseren.

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Besturen en Organiseren is gericht op het bereiken van het volgende strategische doel uit het bestuursakkoord:

“Een duurzame, innovatieve en lerende organisatie zijn, die - samen met partners en belanghebbenden - de ambities bepaalt, waarbij maatschappelijk belang en goed werkgeverschap centraal staan.”

Voor het programma Besturen en Organiseren is dit strategische doel opgesplitst in twee thema's:

- **Onze ambities samen met partners en belanghebbenden bepalen/realiseren, waarbij maatschappelijke waarde voorop staat.**
De focus van dit doel ligt op de samenwerking en interactie van Vechtstromen met haar omgeving.
- **Onze taken uitvoeren vanuit een lerende/innovatieve organisatie, die uitgaat van goed werkgeverschap.**
Hierbij ligt de focus meer op interne samenwerking en goed werkgeverschap.

2.3.2 Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

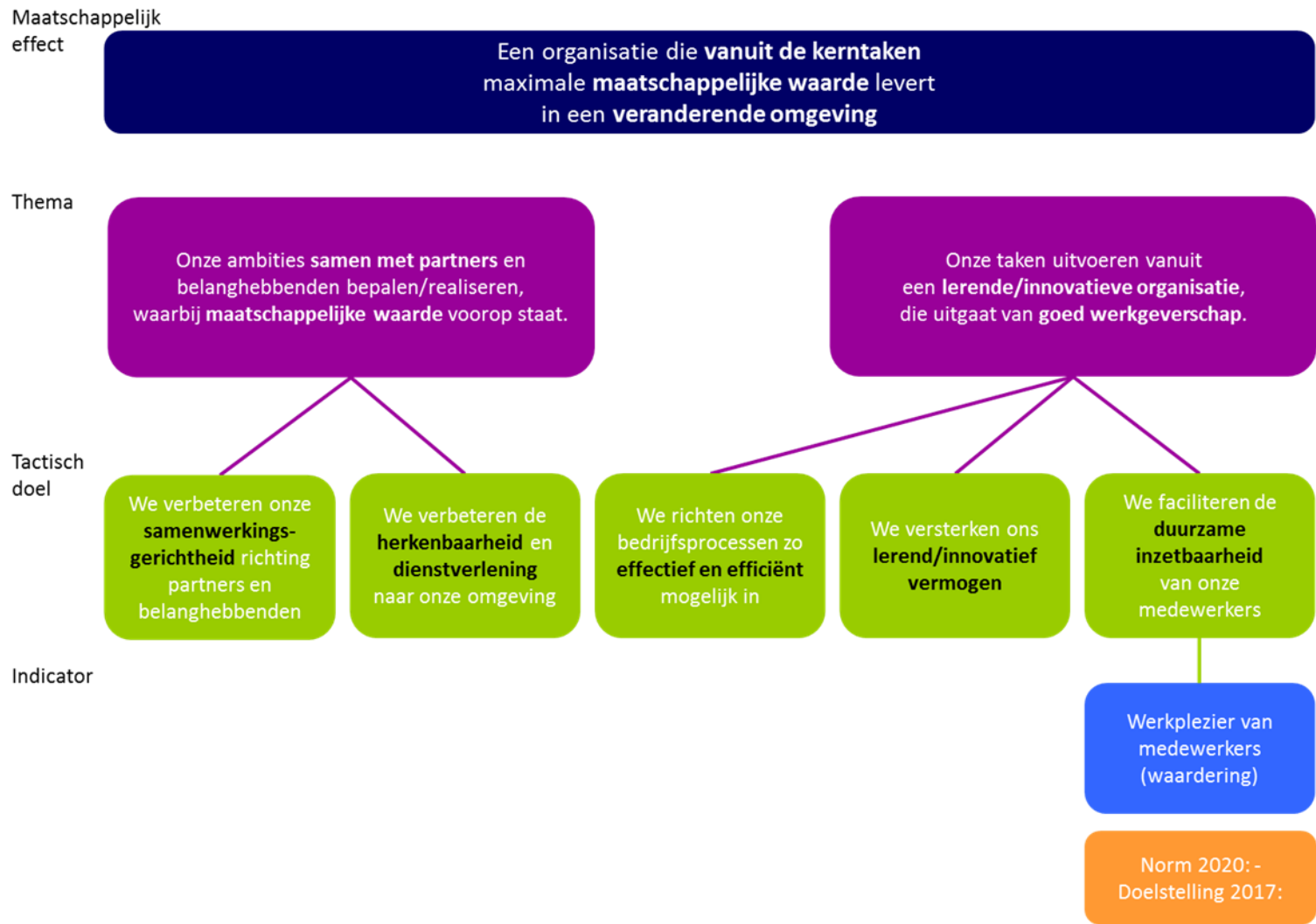
Recente landelijke visies over het werk van de waterschappen, het stakeholderonderzoek en ons eigen medewerkeronderzoek geven een congruent beeld van de ontwikkelopgave voor de komende jaren. Intensiever partnerschap en participatie is het passend antwoord op opgaven als gevolg van klimaatverandering en duurzame ontwikkeling. Gericht op het organiseren vanuit netwerksamenwerking. Dit vraagt om voldoende aanpassingsvermogen (wendbaarheid). Daarnaast moeten we ons bewust zijn van het beeld in onze omgeving: de herkenbaarheid van het waterschapswerk is laag.

2.3.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Het programma Besturen en Organiseren zet daarom in op: (i) partnerschap, (ii) communicerend vermogen, (iii) efficiënt organiseren, (iv) lerend vermogen en (v) duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Deze onderwerpen zijn vertaald in vijf tactische doelen:

- We verbeteren onze samenwerkingsgerichtheid richting partners en belanghebbenden.
- We verbeteren de herkenbaarheid en dienstverlening naar onze omgeving.
- We richten onze bedrijfsprocessen zo effectief en efficiënt mogelijk in.
- We versterken ons innovatief/lerend vermogen.
- We faciliteren de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

In de doelenboom is de samenhang zichtbaar tussen de strategische thema's en de tactische doelen. Zie hiervoor de volgende pagina. In de komende meerjarenverkenning 2018-2021 wordt deze uitgebreid met meerdere indicatoren, om een beter beeld te geven van de voortgang van doelen.

Om de programmadoelen te bereiken, is een pakket van maatregelen samengesteld. Grotendeels zijn dit lopende maatregelen, die ook al in de MJV 2017-2020 (of eerder) waren opgenomen. Een aantal maatregelen is overkoepelend van aard en levert een belangrijke bijdrage aan alle programmadoelen:

- *Procesmatig werken:*

Procesmatig werken binnen Vechtstromen is erop gericht om onze werkprocessen continu te verbeteren, de interne/externe samenhang van werkprocessen beter te benutten en hiermee de wendbaarheid van de organisatie te vergroten. Het eerder opgestelde plan van aanpak wordt in 2017 geïmplementeerd, waardoor de eerste resultaten zichtbaar zullen zijn. Vertrekpunt zijn steeds de primaire opgaves van het waterschap.

- *Leiderschapsontwikkeling:*

In 2017 wordt een collectieve leiderschapsstijl ontwikkeld in gezamenlijke themabijeenkomsten. Daarnaast loopt het maatwerk door op individueel niveau (coaching, training) of in deelgroepen (o.a. intervisie).

- *Cultuurontwikkeling:*

Vanaf 2017 wordt de cultuurontwikkeling binnen de teams opgepakt, waarbij de teamleiders ondersteund worden door een ontwikkelgroep. Deze ontwikkelgroep is de afgelopen periode getraind om teamleiders en medewerkers ideeën en tips mee te geven.

- *Informatiemanagement:*

Vanuit Informatiemanagement/ICT worden naast reguliere vervangingsinvesteringen maatregelen doorgevoerd in het kader van informatiebeveiliging en beschikbaarheid/continuïteit van systemen. Op basis van korte business cases worden bovendien diverse trajecten vanuit de organisatie opgepakt in het kader van digitalisering welke niet zijn toe te schrijven aan watersysteem of waterketen.

Daarnaast zijn/worden per programmadoel specifiekere maatregelen in gang gezet. Die komen hierna terug.

Thema: Onze ambities samen met partners en belanghebbenden bepalen/realiseren, waarbij maatschappelijke waarde voorop staat.

Programmadoel 1: we verbeteren onze samenwerkingsgerichtheid richting partners en belanghebbenden

Om de partnerschapsgedachte binnen Vechtstromen uit te bouwen, wordt in 2017 gefocust op een aantal initiatieven, zoals:

- het praktijkcentrum voor procestechnologie (PCPT), samen met een ROC en bedrijven uit de procesindustrie;
- het experimenteren met nieuwe ideeën voor voorspelbaar onderhoud van infrastructuur en assets, samen met kennisinstellingen, ondernemers en mede-overheden (Camino);
- het verbeteren van de fysieke zichtbaarheid in de samenleving van het waterschap bij wateroverlast;
- en praktijkgericht leerprogramma voor het ontwikkelen van partnerschap, samen met de Universiteit Twente, dat ook beschikbaar is voor onze partners.

Programmadoel 2: we verbeteren de herkenbaarheid en dienstverlening naar onze omgeving

- Onze nieuwe communicatievisie gaat uit van beter aansluiten op de belevingswerelden van de verschillende doelgroepen. Door meer te luisteren en minder te zenden, door meer beeld en minder tekst te gebruiken en door het communicatief vermogen van bestuurders en ambtelijke organisatie te versterken. In 2017 wordt uitvoering gegeven aan het jaarprogramma voor communicatie, waarin deze visie verder is geconcretiseerd.
- In 2016 is een analyse uitgevoerd van onze externe dienstverlening. In 2017 nemen we vervolgstappen, op basis van de sterktes, kansen, knelpunten en externe ontwikkelingen die hieruit zijn gekomen.

- De Omgevingswet betekent voor het bestuur, de ambtelijke organisatie en onze partners een wezenlijk andere manier van samenwerken. In 2017 levert Vechtstromen een bijdrage aan uitvoeringsregelgeving. Daarnaast wordt aandacht besteed aan behorende gedrags- en cultuurverandering, zowel ambtelijk als bestuurlijk Voor het Digitale Stelsel Omgevingswet wordt in 2017 bekend welke financiële consequenties dit voor Vechtstromen heeft.

Thema: Onze taken uitvoeren vanuit een lerende/innovatieve organisatie, die uitgaat van goed werkgeverschap.

Programmadoel 3: We richten onze bedrijfsprocessen zo effectief en efficiënt mogelijk in

- In 2017 wordt een vervolg gegeven aan diverse samenhangende verbeterprojecten in de organisatie die een bijdrage leveren aan slimmer omgaan met aanschaf, onderhoud en vervanging van onze assets.
- Op basis van een business case heeft het algemeen bestuur heeft richting bepaald voor de huisvestingsstrategie. In 2017 wordt gestart met de daadwerkelijke implementatie hiervan.
- De doorontwikkeling van de bestuurlijke en ambtelijke P&C-cyclus wordt in 2017 verder doorgezet. Bestuurlijk is een aantal verbeteringen zichtbaar in de BVR 2016 en programmabegroting 2017. Ambtelijk wordt gewerkt aan sturing volgens de A3-methodiek, op hoofdlijnen en in één oogopslag. Gericht op meer gesprek, meer samenhang en focus en minder papier.
- Waterkracht focust in 2017 verder op een beperkt aantal concrete resultaten per werkveld (ICT, HRM, zuiveren en inkoop). Daarnaast wordt meer ruimte gegeven om van onderop goede resultaten te laten ontstaan.

Programmadoel 4: we versterken ons innovatief/lerend vermogen

- Een groot aantal initiatieven uit de innovatie-agenda zijn de afgelopen periode in gang gezet. Dit zijn veelal langlopende initiatieven, die dus ook doorlopen in 2017.

- De initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zijn in de opstartfase. In 2017 wordt met name aandacht besteed aan bewustwording in de organisatie.
- Vanuit het cultuurproject worden in 2017 initiatieven doorgezet om medewerkers bewust te maken van hun kwaliteiten en talenten, zoals 360-graden-feedback en het delen van gewenste praktijkvoorbeelden door middel van storytelling.

Programmadoel 5: We faciliteren de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers

- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers is geen doel op zich maar een middel om medewerkers te faciliteren steeds optimaal te kunnen voldoen aan de verwachtingen van onze partners en belanghebbenden. In de tweede helft van 2016 is toekomstbestendig personeelbestand 2020 in beeld gebracht. Dit geldt in 2017 als richtsnoer voor in te zetten acties op het gebied van het vergroten van de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Binnen waterschap Vechtstromen wordt duurzame inzetbaarheid van de medewerkers opgepakt in vier pijlers; Mobiliteit & Loopbaan – Vitaliteit & Gezondheid – Ontwikkelen & Leren – Organisatie & Werk. In 2017 worden vanuit deze pijlers verschillende acties in gang gezet om medewerkers te betrekken bij en regie te geven op hun eigen inzetbaarheid op de korte/lange termijn.

Tabel 23: Indicatoren: Onze taken uitvoeren vanuit een lerende/innovatieve organisatie, die uitgaat van goed werkgeverschap.

Doelstelling	Realisatie 2015	Prognose BVR 2016	Doel B 2017	Norm 2021
Werkplezier van medewerkers (waardering)	N.v.t. (geen meting gedaan)	7,2 (uitkomst medewerkeronderzoek)	N.v.t. (geen meting in 2017)	N.t.b.

2.3.4 Wat mag het kosten?

Zoals uit § 2.3.3 blijkt, omvat het programma Besturen en Organiseren een fors pakket van maatregelen. Anders dan in de twee primaire programma's, worden de kosten van deze maatregelen in mindere mate gefinancierd uit de investeringsbudgetten. Grotendeels betreffen het arbeidsuren die in de personeelskosten zitten. Voor een aantal (complexere) maatregelen wordt extern ingehuurd. Deze kosten worden gefinancierd uit de bestaande exploitatiebudgetten. Verderop in deze paragraaf ("exploitatiebudgetten") zijn mutaties in de exploitatiebudgetten op hoofdlijnen benoemd.

Investeringsbudgetten

De hierboven geschetste situatie maakt dat de relatie tussen de ontwikkelsporen en de investeringsbudgetten niet één-op-één gelegd kan worden. De investeringsbudgetten van het programma zijn in grote mate bedoeld voor continuïteit van de bedrijfsvoering (zoals vervanging van ICT-

apparatuur en ontwikkeling van software) en regulier onderhoud van gebouwen.

In deze begroting komen de netto investeringen 2016-2020 voor programma 3 uit op k€ 7.539. De nieuwe raming voor de investeringen voldoet daarmee aan de kaders vanuit het bestuursakkoord en de afspraken voortkomend uit de tussenevaluatie bestuursakkoord. Er is rekening gehouden met een marge voor het geval (vervangings)investeringen door onvoorziene omstandigheden later of niet worden uitgevoerd (aangeduid met: afbreukrisico's). Deze raming kent vanaf de BVR 2016 tot en met deze programmabegroting 2017-2020 de volgende opbouw:

Tabel 24: Investeringsbudgetten 2016-2020

Ontwikkelspoor (bedragen in k€)	BVR 2016	B 2017	2018	2019	2020	Totaal 2016-2020
<i>Gebouwen en huisvesting</i>	749	548	455	500	500	2.752
<i>Informatiemanagement/ICT</i>	998	1.410	655	440	990	4.493
<i>Overig</i>	94	171	139	49	50	503
<i>Ruimte rentemeevaller / stelpost onvoorzien</i>	0	0	0	202	201	403
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	1.841	2.129	1.249	1.191	1.741	8.151
<i>Afbreukrisico's (7,5%)</i>	- 138	- 160	- 94	- 89	- 131	- 612
Netto-totaal	1.703	1.969	1.155	1.102	1.610	7.539
Bestuurlijk kader (MJV 2017-2020)	2.031	1.590	1.197	1.098	1.623	7.539

Exploitatiebudgetten

Binnen programma 3 is in de begrotingen 2014 t/m 2016 een besparing fusie en bestuursakkoord opgenomen van M€ 5,8. Voor 2017 en 2018 gelden binnen programma 3 nog M€ 0,5 aan aanvullende besparingen die als taakstelling gelden. Daarnaast volgt vanuit de tussenevaluatie bestuursakkoord nog een extra taakstelling van M€ 0,7. In zijn totaliteit is het aandeel van programma 3 in de taakstellingen M€ 7,0.

Tabel: 25 Besparingen 2017-2018

Programma 3 (Bedragen in M€)	B 2017	2018
* Besparingen innovatief samenwerken/shared services	0,1	0,1
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0	0
Subtotaal besparingen fusie	0,1	0,1
* Besparingen overige kosten/beleidskeuzes	0,2	0,2
* Besparingen investeringen/kapitaallasten	0,2	0,2
Subtotaal besparingen bestuursakkoord	0,4	0,4
* Besparingen personeelskosten	0,4	0,4
* Besparingen overige kosten	0,3	0,3
Subtotaal besparingen Tussenevaluatie	0,7	0,7
* Besparingen fusie (in B 2014 t/m 2016)	4,6	4,6
* Besparingen bestuursakkoord (in B 2014 t/m 2016)	1,2	1,2
Subtotaal besparingen (B 2014 t/m 2016)	5,8	5,8
Totaal-generaal besparingen 2014-2018	7,0	7,0

In programma 3 zijn de volgende netto-budgetten geraamd. Dit is inclusief de hiervoor genoemde besparingen, gewijzigde parameters (§ 3.2) en gewijzigde inzichten rondom incidentele en structurele baten en lasten (§ 3.3).

Tabel 26: Netto-budgetten 2015-2017

Programma 3 Besturen en organiseren (Bedragen in k€)	JR 2015	B 2016	2016-I	B 2017
Overige kosten/baten	26.456	25.752	28.138	24.987
Onvoorzien	0	215	115	218
Mutaties reserves binnen programma	-612	834	-1.736	0
Netto-lasten	25.844	26.801	26.517	25.205

3 Paragrafen bedrijfsvoering

In het Waterschapsbesluit is voorgeschreven dat in de (meerjaren)begroting in afzonderlijke paragrafen worden vastgelegd de uitgangspunten, de hoofdlijnen van beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de gevolgen van dat beleid. Onderstaande paragrafen vloeien voort uit het Waterschapsbesluit.

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In het voorjaar gaven we in de meerjarenverkenning 2017-2020 een overzicht van de belangrijkste actuele ontwikkelingen in de omgeving. De consequenties van deze ontwikkelingen zijn verwerkt in de programma's (hoofdstuk 2).

3.2 Uitgangspunten en normen

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële uitgangspunten van de programmabegroting 2017-2020 die aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen. Als de parameters gewijzigd zijn ten opzichte van de meerjarenverkenning 2017-2020 dan zijn deze **vet** gedrukt en is dit toegelicht..

Tabel 27: Stijgingspercentages parameters

Parameters	B 2017	2018	2019	2020
<i>Investeringsrente</i>	2,14%	2,19%	2,24%	2,34%
Idem MJV 2017-2020	2,55%	2,60%	2,65%	2,75%
<i>Salarissen en sociale lasten</i>	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
<i>Ingeleend personeel</i>	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Elektriciteit</i>	0,5%	0,5%	1,0%	1,0%
<i>Chemicaliën</i>	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Slibverwerking</i>	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%
<i>Slibafvoer</i>	2,0%	2,0%	3,0%	4,0%
<i>Overige kosten</i>	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%

Investeringsrente

Deze parameter daalt ten opzichte van de MJV 2017-2020. Enerzijds vanwege de stelselwijziging om de bespaarde rente niet meer toe te rekenen over eigen financieringsmiddelen. Anderzijds vanwege de structurele doorwerking van gunstige geldleningen zoals in 2016 afgesloten. Gelet op de leningenportefeuille van het waterschap en de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt wordt voor de jaren 2018-2020 gerekend met een veiligheidsmarge van 0,05% tot 0,1%.

Salarissen en sociale lasten

Beide parameters wijzigen niet ten opzichte van de MJV 2017-2020.

Ingeleend personeel

Deze parameter wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020.

Elektriciteit

Deze parameter wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020.

- Voor de periode 2017 -2018 geldt een stijging van 0,5% per jaar. Dit is gebaseerd op het feit dat een deel van het inkoopvolume al vastligt en de kostprijs van elektriciteit per eenheid daalt, maar dat de bijkomende kosten voor netwerk en belastingen stijgen.
- Voor 2019 en 2020 wordt 1,0% gehanteerd omdat op die termijn de onzekerheden over effecten van mogelijk duurzaamheidsbeleid groter zijn.

Chemicaliën

Deze parameter wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020.

Slibverwerking en -afvoer

- De parameter voor slibverwerking wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020. Vanaf 2019 wordt uitgegaan van een reguliere kostenstijging van 2%, mede met het oog op terugwinning van fosfaat.
- De parameter voor slibtransport wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020. Voor 2020 wordt 4% aangehouden om een duurzamere wijze van slibtransport mogelijk te maken.

Overige kosten

Deze parameter wijzigt niet ten opzichte van de MJV 2017-2020.

Voor het bepalen van dit stijgingspercentage zijn de meest recente cijfers van het Centraal Planbureau (CBP) geraadpleegd. De prijs 'intermediair verbruik overheid' (1,9%) en de consumenten-prijsindex (0,6%) voor 2017 zijn als referentie gebruikt. Voor de jaren 2018-2020 is het stijgingspercentage met 1,5% gelijk gehouden.

Afbreukrisico's investeringsplanning

In de investeringsplanning is rekening gehouden met een marge voor het geval projecten door onvoorziene omstandigheden later of niet worden uitgevoerd (aangeduid met: afbreukrisico's). In de investeringsplanning van de PB 2017-2020 is uitgegaan van de volgende percentages per programma. Deze percentages zijn voor programma 1 en 3 gewijzigd ten opzichte van de PB 2016-2019 vanwege de HWBP-bijdrage (programma 1) en de kosten van verkiezingen (programma 3) die voortaan vanuit de exploitatie worden betaald.

Tabel 28: Afbreukrisico's investeringsplanning 2016-2020

Programma	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
1. Watersysteem	12,7%	19,3%	19,3%	19,3%	19,3%
2. Afvalwaterketen	16,3%	16,3%	16,3%	16,3%	16,3%
3. Organisatie en middelen	6,8%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%

3.3 Incidentele en structurele baten en lasten

In deze paragraaf worden de incidentele en structurele baten en lasten toegelicht die van invloed zijn op de programmabegroting 2017-2020. De bedragen voor de jaren 2018 t/m 2020 zijn mutaties ten opzichte van de geraamde budgetten begroting 2017.

3.3.1 Budgetmutaties 2017-2020

Hieronder volgt een toelichting op de budgetmutaties 2017-2020 zoals die in de volgende tabel per programma zijn weergegeven.

Programma 1

Jaarlijkse areaaluitbreidingen

Het areaal dat door het waterschap wordt beheerd, zal de komende jaren stijgen en daarmee ook de onderhoudskosten. Hiervoor is een structurele, jaarlijkse lastenverhoging geraamd van k€ 90.

Uitputting bestemmingsreserve Vecht

Vanuit de bestemmingsreserve Vecht worden de structurele jaarlijkse onderhoudskosten (k€ 400) bekostigd aan de Vecht en de kaden. Op grond van dit bestedingsritme zal deze reserve eind 2017 zijn uitgeput. Vanuit het verleden werd deze reserve jaarlijks aangevuld met een deel van de dividenduitkering NWB. Aangezien dit in de eerstkomende jaren niet mogelijk is, zijn hiervoor jaarlijks extra k€ 400 aan middelen geraamd voor 2018 e.v.

HWBP-bijdrage (in exploitatie)

Bij de MJV 2017-2020 is in het kader van de tussenevaluatie bestuursakkoord besloten om de HWBP-investeringsbijdrage in één keer ten laste van de exploitatie te brengen. Voor 2018 e.v. geldt voor Vechtstromen een lagere afdracht, aangezien de eigen bijdrage van de andere waterschappen stijgt (voor de HWBP-projecten binnen hun eigen beheergebied).

Recreatief medegebruik

Vanuit de nota 'Beleefbaar water' is een structurele intensivering noodzakelijk van k€ 110 voor beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen en het voldoen aan publieksveiligheid, alsmede voor bijdragen aan initiatieven voor stakeholders en het organiseren van stakeholdersbijeenkomsten.

Programma 2

Lagere elektriciteitsstarieven / gunstiger slibtransportcontract

Vanuit de jaarrekening 2015 is er een structureel voordeel van -/- k€ 200 op de elektriciteitsstarieven en -/- k€ 200 op het slibtransportcontract.

Programma 3

Vervanging wagenpark

Naar aanleiding van een verdiepend onderzoek in 2015 is geconcludeerd dat leasen van het wagenpark voor Vechtstromen een slimme keus is dan aanschaf. Er is gekozen voor een sale-and-lease-back-constructie. Dit is in lijn met het gezamenlijk aanbestede koopcontract (sale) en met de wens om ontzorgd te worden (lease) in het wagenparkbeheer als niet-primaire taak. De betekenis hiervan voor het investeringsniveau is uitgewerkt in de MJV 2017-2020. Als gevolg hiervan is het investeringskader verlaagd, terwijl de exploitatiebudgetten worden verhoogd (k€ 175 vanuit de structurele doorwerking 1^e begrotingswijziging 2016 en aanvullend gemiddeld k€ 127 voor 2017-2019).

Vormen nieuwe voorziening voor opleidingen (cao 2015-2016)

Conform de nieuwe cao 2015-2016 is in de begroting 2016 voor vier jaar aan middelen (k€ 1.912) gereserveerd voor het persoonsgebonden basisbudget voor opleiding, ontwikkeling, etc. van € 5.000 per medewerker. Daarmee zijn er t/m 2019 voldoende opleidingsmiddelen gevormd. Dit betekent dat er t.o.v. de begroting 2016 een bedrag van -/- k€ 1.912 minder hoeft te worden gereserveerd. Vanaf 2020 wordt het jaarlijks benodigde bedrag van k€ 478 toegevoegd aan de nieuwe voorziening persoonsgebonden opleidingsbudget.

Verkiezingen (in exploitatie)

Bij de MJV 2017-2020 is in het kader van de tussenevaluatie bestuursakkoord besloten om het investeringsbudget voor de verkiezingen in één keer ten laste van de exploitatie te brengen.

Tabel 29: Budgetmutaties 2017-2020

(bedragen in k€)	Bron	B 2017	2018 t.o.v. B 2017	2019 t.o.v. B 2017	2020 t.o.v. B 2017
Jaarlijkse areaaluitbreidingen	B 2014-2017	90	90	180	270
Uitputting bestemmingsreserve Vecht	MJV 2016-2019	0	400	400	400
HWBP-bijdrage (in exploitatie)	MJV 2017-2020	7.950	-400	-300	-300
Recreatief medegebruik	B 2017-2020	110	-	-	-
Subtotaal programma 1		8.150	90	280	370
Lagere elektriciteitsstarieven	MJV 2017-2020	-200	-	-	-
Gunstiger slibtransportcontract	MJV 2017-2020	-200	-	-	-
Subtotaal programma 2		-400	0	0	0
Vervanging wagenpark 2016 (verlaging investeringskader 2015)	MJV 2017-2020	175	-	-	-
Vervanging wagenpark 2017-2019 (verlaging investeringskader 2016-2019)	MJV 2017-2020	127	-	-	-
Vormen voorziening opleidingen (cao 2015-2016)	B 2016	-1.912	-	-	478

(bedragen in k€)	Bron	B 2017	2018 t.o.v. B 2017	2019 t.o.v. B 2017	2020 t.o.v. B 2017
Verkiezingen (in exploitatie)	MJV 2017-2020	-	100	1.075	-
Subtotaal programma 3		-1.610	100	1.075	478
Totaal-generaal		6.140	190	1.355	848
Subtotaal Watersysteembeheer (zie § 4.5: tabel 45)			140	818	609
Subtotaal Zuiveringsbeheer (zie § 4.5: tabel 42)			50	538	239

3.3.2 Besparingen fusie

De volgende tabel geeft de aanvullende besparingen weer op de externe kosten voor de programma's, zoals die vanuit de doelmatigheidsopgave in het kader van de fusie en de samenwerking in Rijn Oost-verband zijn bepaald. In de begrotingen 2014 t/m 2016 is een totaalbedrag van k€ 3.400 verwerkt. In de begroting 2017 is nog eens k€ 540 verwerkt en de bedragen voor 2018-2020 betreffen additionele besparingen t.o.v. de begroting 2017. Hierna volgt een toelichting van de besparingen per programma.

Programma 1

Dit betreffen besparingen oplopend van k€ 100 in 2017 tot k€ 475 in 2018-2020. Dit heeft betrekking op harmonisatie inrichting werkorganisatie watersysteem alsmede omvang en onderhoud van waterlopen. Daarnaast is in het kader van de fusie een beleidsintensivering afgesproken van k€ 50 in 2017, oplopend naar k€ 150 in 2019 e.v. voor uitbreiding stedelijk water in met name het noordelijk gebied van waterschap Vechtstromen.

Programma 2

Dit betreffen besparingen van k€ 430 in 2017-2020. Dit heeft betrekking op de eindverwerking van slib (met name exploitatievoordeel uit bouw energie-fabriek Hengelo) en het beheer en onderhoud van zuiveringsinstallaties.

Programma 3

Dit betreffen de besparingen shared services Waterkracht van k€ 60 in 2017-2020. Dit betreffen de drie werkvelden: ICT, inkoop en P&O.

Tabel 30: Besparingen fusie en shared services (t.o.v. reeds ingeboekte besparingen B 2016)

(bedragen in k€)	B 2017	2018 t.o.v. B 2017	2019 t.o.v. B 2017	2020 t.o.v. B 2017
Besparingen in het kader van de fusie	-100	-375	-375	-375
Beleidsintensiveringen in het kader van de fusie	50	50	100	100
Subtotaal programma 1: Watersystemen	-50	-325	-275	-275
Besparingen in het kader van de fusie	-430	0	0	0
Subtotaal programma 2: Waterketen	-430	0	0	0
Shared services	-60	0	0	0
Subtotaal programma 3: Besturen en organiseren	-60	0	0	0
Totaal aanvullende besparingen (externe kosten)	-540	-325	-275	-275
Subtotaal Watersysteembeheer (zie § 4.5: tabel 45)	-80	-325	-275	-275
Subtotaal Zuiveringsbeheer (zie § 4.5: tabel 42)	-460	0	0	0

3.3.3 Besparingen bestuursakkoord

De volgende tabel geeft de aanvullende besparingen weer op de kapitaallasten en externe kosten vanuit het Bestuursakkoord 2014-2018. In de begrotingen 2015 en 2016 is reeds een totaalbedrag van M€ 3,6 aan aanvullende besparingen verwerkt. In 2017 zijn ingevuld de resterende M€ 1,4 aan aanvullende besparingen exploitatie en kapitaallasten.

Tabel 31: *Besparingsopgave bestuursakkoord (t.o.v. reeds ingeboekte besparingen B 2016)*

Besparingen bestuursakkoord (in M€)	B 2016 (cumulatief)	2017 t.o.v. B 2016	Totaal 2015- 2017
<i>Kapitaallasten systeem</i>	1,0	0,4	1,4
<i>Kapitaallasten zuiveren</i>	0,4	0,2	0,6
Subtotaal kapitaallasten	1,4	0,6	2,0
<i>Exploitatiesparing systeem (B 2015 en B 2016)</i>	0,9	0,3	1,2
<i>Exploitatiesparing zuiveren (B 2015 en B 2016)</i>	1,3	0,5	1,8
Subtotaal exploitatiebesparingen	2,2	0,8	3,0
Totaal	3,6	1,4	5,0

3.3.4 Exploitatievoordelen Tussenevaluatie

De volgende tabel geeft de exploitatievoordelen van in totaal M€ 6,0 weer vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord.

Tabel 32: *Exploitatievoordelen Tussenevaluatie*

Exploitatievoordelen Tussenevaluatie (in M€)	B 2017	2018	2019	2020	Gemiddeld 2017-2020
<i>Structureel voordeel uit jaarrekening 2015</i>	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
<i>Vervallen toevoeging aan reserve brede heroverweging</i>	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
<i>Lagere renteparameter 2017- 2020</i>	0,7	1,4	2,1	2,5	1,7

Exploitatievoordelen Tussenevaluatie (in M€)	B 2017	2018	2019	2020	Gemiddeld 2017-2020
<i>Extra inzet tariefseglisatie (vanuit rekeningresultaat 2016-1)</i>	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Subtotaal exploitatievoordelen	4,0	4,7	5,3	5,8	5,0
<i>Extra besparingsopgave organisatie</i>	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Totaal	5,0	5,7	6,3	6,8	6,0

3.4 Kostentoedeling

Kostentoerekening

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van de kosten aan de kostendragers, te weten: 'watersysteem-beheer' en 'zuiveringsbeheer'. Met kostentoerekening wordt bedoeld dat de netto-kosten aan de juiste kostendrager worden toegerekend. De wijze van kostentoerekening, zoals vastgesteld door het dagelijks bestuur, is gebaseerd op de door de Unie van Waterschappen vastgestelde beleids- en beheer-productenstructuur en vindt plaats op basis van objectieve, bedrijfs-economische criteria.

De kosten en opbrengsten worden zo veel als mogelijk rechtstreeks aan een (primaire of ondersteunende) beheerproduct toegerekend. Hierbij worden de personeelslasten toegerekend naar rato van de geraamde uren per beheerproduct en de kapitaallasten naar rato van de geactiveerde lasten per beheerproduct. Overige overheadkosten worden naar rato van de fte's verdeeld over de eenheden en vervolgens toegerekend aan die beheer-producten waarvoor de betreffende eenheid activiteiten verricht.

Na toerekening van de kosten en opbrengsten aan beheerproducten volgt een verdeling naar de kostendragers. Hiervoor is per primair beheerproduct een verdeelsleutel toegepast zoals vastgesteld door de Unie van Waterschappen. Voor de ondersteunende beheerproducten zijn de netto-kosten voor 50% toegerekend aan watersysteembeheer en voor 50% aan zuiveringsbeheer.

Tabel 33: Kostentoerekening naar kostendragers

Kostendrager (bedragen in k€)	Geraamde netto kosten B 2017
Watersysteembeheer	66.453
Zuiveringsbeheer	50.805
Totaal	117.258

Gewijzigde kostentoedeling met ingang van 2017

De bekostiging van het watersysteembeheer geschiedt uit de verontreinigingsheffing voor directe lozers en de watersysteemheffing. De watersysteemheffing bestaat uit de heffingen voor: (i) ingezetenen, (ii) gebouwd, (iii) ongebouwd en (iv) natuur. Voor het zuiveringsbeheer worden alle kosten toebedeeld aan het zuiveringstarief en bestaat er geen nadere verdeling. In het kader van de tussenevaluatie van het bestuursakkoord heeft het algemeen bestuur op 6 juli 2016 ingestemd met de herijking van de kostentoedeling voor het watersysteembeheer uit 2014. De herijkte kostentoedeling is vastgelegd in de kostentoedelingsverordening 2017 en deze geldt onder meer als formele basis voor de belastingheffing met ingang van 2017. Deze herijkte verdeling is gebaseerd op een ingezetenenandeel van 37,5% en de economische waarden en oppervlakten van de overige categorieën.

Tabel 34: Herijking kostentoedeling 2017 tussenevaluatie

Categorie	Kostentoedeling 2014	Kostentoedeling 2017	Vershil
Ingezetenen	30,0%	37,50%	+7,50%
Gebouwd	55,2%	47,97%	-7,23%
Ongebouwd	14,6%	14,28%	-0,32%
Natuur	0,2%	0,25%	+0,05%
Totaal	100,0%	100,0%	0,00%

Tariefdifferentiaties

In artikel 122 van de Waterschapswet wordt de mogelijkheid geboden van tariefdifferentiatie. Tariefdifferentiatie kan in een aantal in de wet genoemde

gevallen worden toegepast voor de tarieven van ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn, natuurterreinen en gebouwde onroerende zaken. Het tarief van de ingezetenenheffing kan niet worden gedifferentieerd. Vechtstromen hanteert de volgende tariefdifferentiaties:

- De wegen zijn een belangrijke factor bij het bepalen van de totale economische waarde en dus het kostenaandeel van ongebouwd. De hoge economische waarde van wegen en het feit dat wegen als verhard oppervlak meer waterbezwaar maken dan overig ongebouwd rechtvaardigen een verdubbeling van het tarief van ongebouwd (+100%).
- Met de tariefdifferentiatie voor waterbergingsgebieden (-75%) kan door middel van een tariefsverlaging een financiële prikkel uitgaan voor het realiseren van waterberging en de daaraan verbonden taakstelling. Voorwaarde hiervoor is dat het perceel op de legger is aangemerkt als waterberging.
- Het waterschap beschikt voor het buitendijkse gebied niet over middelen om in relatief frequente omstandigheden droogte of juist inundatie te bestrijden. Gezien het grote verschil in taakuitoefening met het binnendijkse gebied is gekozen voor de maximale differentiatie (-75%) voor gebouwde en ongebouwde onroerende zaken (niet zijnde natuurterreinen).

De herijking van de kostentoedeling 2017 leidt niet tot wijziging van de tariefdifferentiaties zoals die bij de fusie in 2014 zijn bepaald.

De volgende tariefdifferentiaties blijven van kracht:

Tabel 35: Tariefdifferentiaties

Categorie	Tariefdifferentiaties
Wegen	+100%
Waterberging	-75%
Gebouwd buitendijks	-75%
Ongebouwd buitendijks	-75%

3.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beroep dat op de overige bestemmingsreserves wordt gedaan, alsmede op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken.

3.5.1 Overige bestemmingsreserves

Naast de algemene reserves (§ 3.8) en de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (§ 3.7) is er een aantal overige bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren budget opzij wil leggen. Waterschap Vechtstromen kent in de begroting 2017 de volgende bestemmingsreserves:

Brede heroverweging

De bestemmingsreserve brede heroverweging is voor watersysteembeheer ingesteld om voor een aantal jaren de oplopende kapitaallasten op te vangen als gevolg van de investeringen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De bestemmingsreserve brede heroverweging is voor zuiveringsbeheer ingesteld voor de opstartkosten van mogelijke vormen van samenwerking en opschaling. In de begroting 2017 is een onttrekking van k€ 830 geraamd vanuit de bestemmingsreserve brede heroverweging voor watersysteembeheer.

Overlopende verplichtingen

De bestemmingsreserve overlopende verplichtingen is ingesteld om exploitatiebudgetten die overlopen naar een volgend jaar aan deze bestemmingsreserve te doteren. Het budget wordt via een begrotingswijziging overgeboekt naar een volgend jaar. Voor 2017 is een onttrekking geraamd aan de bestemmingsreserve overlopende verplichting voor zuiveringsbeheer van k€ 250 in verband met de vanuit 2016 doorgeschoven werkzaamheden voor de inspectie van persleidingen.

Innovatiefonds

Met het oog op complexe innovatieve samenwerkingstrajecten en de toepassing van nieuwe technologieën is de bestemmingsreserve Innovatiefonds ingesteld. Deze bestemmingsreserve heeft als doel de publieke dienstverlening van waterschap Vechtstromen nog beter te laten aansluiten op de behoeften van de maatschappij. Kernwoorden zijn samenwerking, open innovatie en duurzaamheid. In de begroting 2017 wordt k€ 400 onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Vecht

De bestemmingsreserve Vecht wordt ingezet voor de kosten als gevolg van onderhoud aan de Vecht. Daarnaast wordt de bestemmingsreserve ingezet voor investeringsprojecten, niet zijnde herinrichtingsprojecten, die gelieerd zijn aan de Vecht. De kapitaallasten van deze investeringsprojecten worden aan de bestemmingsreserve onttrokken. In 2017 wordt k€ 401 aan de bestemmingsreserve onttrokken.

Dividenduitkering NieuWater

De bestemmingsreserve NieuWater wordt aangewend ten behoeve van demping van de lastendruk zoals dit in het bestuursakkoord is afgesproken. Hiervoor wordt in 2017 k€ 450 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Daarnaast zal naar verwachting het dividend over 2016 van k€ 450 in 2017 aan deze bestemmingsreserve worden toegevoegd.

De volgende tabel toont een overzicht van het verwachte verloop van de overige bestemmingsreserves in 2017.

Tabel 36: Prognose overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (bedragen in k€)	Prognose- stand 01-01-2017	Toevoeging 2017	Onttrekking 2017	Prognose- stand 31-12-2017 <i>Totaal</i>	Prognose- stand 31-12-2017 <i>watersysteem- beheer</i>	Prognose- stand 31-12-2017 <i>zuiverings- beheer</i>
<i>Brede heroverweging</i>	13.119	0	830	12.289	4.962	7.327
<i>Overlopende verplichtingen</i>	250	0	250	0	0	0
<i>Innovatiefonds</i>	614	0	400	214	107	107
<i>Vecht</i>	401	0	401	0	0	0
<i>Dividend Nieuwater</i>	1.872	450	450	1.872	936	936
Totaal	16.256	450	2.331	14.375	6.005	8.370

3.5.2 Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd voor specifieke kostenposten, verplichtingen, verliezen of risico's die zijn ontstaan in het verleden, waarvan de omvang op voorhand redelijkerwijs in te schatten is.

Pensioen/wachtgeld bestuurders

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan (oud)leden van het dagelijks bestuur, inclusief de voorzitter. In 2017 wordt voor deze voorziening een toevoeging van k€ 393 en een onttrekking van k€ 165 geraamd.

Inactieve bovenformatieven

Deze voorziening is gevormd om de verplichtingen (wachtgeld/afkoopsommen) van inactieve bovenformatieven en voormalig ambtelijk personeel te voldoen. Hiervoor wordt in 2017 een toevoeging van k€ 7 en een onttrekking van k€ 237 geraamd.

Reorganisatie/sociaal flankerend beleid

Deze voorziening is gevormd om de verplichtingen voortvloeiend uit het sociaal flankerend beleid, zoals overeengekomen bij de fusie tussen voormalig waterschappen Regge en Dinkel en Velt en Vecht te voldoen. Hiervoor wordt in 2017 een toevoeging van k€ 30 en een onttrekking van k€ 510 geraamd.

Doorontwikkeling organisatie

Deze voorziening is gevormd om de verplichtingen voortvloeiend uit de doorontwikkeling van waterschap Vechtstromen te voldoen. Hiervoor wordt in 2017 een toevoeging van k€ 32 en een onttrekking van k€ 513 geraamd.

Persoonsgebonden opleidingsbudget

Deze voorziening is gevormd om aan de verplichtingen inzake het persoonlijk opleidingsbudget, voortvloeiend uit de Sectorale arbeidsvoorwaarden-regelingen Waterschaps personeel (SAW), te kunnen voldoen. In 2017 wordt voor deze voorziening een onttrekking van k€ 488 geraamd.

Classificatie natuurterreinen

Deze voorziening is in 2014 gevormd om de verplichtingen voortvloeiend uit het Arrest van de Hoge Raad inzake de proefprocedure ten aanzien van de classificatie natuurterreinen te voldoen. Aan deze voorziening is in 2017 een onttrekking van k€ 294 geraamd.

De volgende tabel volgt een overzicht van het verwachte verloop van de bovengenoemde voorzieningen in 2017.

Tabel 37: Prognose voorzieningen

Voorzieningen (bedragen in k€)	Prognose- stand 01-01-2017	Toevoeging 2017	Onttrekking 2017	Prognose- stand 31-12-2017
<i>Pensioen/wachtgeld bestuurders</i>	4.363	393	165	4.591
<i>Inactief personeel</i>	346	7	237	116
<i>Reorganisatie/soc. flankerend beleid</i>	1.248	30	510	768
<i>Doorontwikkeling organisatie</i>	1.294	32	513	813
<i>Persoonsgebonden opleidingsbudget</i>	1.952	0	488	1.464
<i>Classificatie natuurterreinen</i>	294	0	294	0
Totaal	9.497	462	2.207	7.752

3.6 Belastinggrondslagen

Deze paragraaf geeft inzicht in de ontwikkeling van de belastinggrondslagen die aan de geraamde opbrengsten aan waterschapsbelastingen in de programmabegroting 2017-2020 ten grondslag liggen. Wijzigingen in de belastinggrondslagen komen voort uit het bestuurlijk voortgangsrapport 2016. Daarbij is ook, en voor zover mogelijk, de toelichting van de directeur van GBLT¹ over de wijze van prognosticeren door GBLT meegewogen in de raming van de belastinggrondslagen. Tot slot heeft in 2016 een kostentoedelingsonderzoek plaatsgevonden voor de herijking van de kostentoedelingsverordening watersysteembeheer. Bij de raming van de belastinggrondslagen is rekening gehouden met deze herijking en de ontwikkeling van de hectares voor de categorie watersysteemheffing ongebouwd.

Ten opzichte van de meerjarenverkenning 2017-2020 gelden op hoofdlijnen de volgende wijzigingen:

- Watersysteemheffing gebouwd binnendijs: De raming van de WOZ-waarde vindt zijn grondslag in de opgelegde WOZ-waarde volgens de jaarrekening 2015 (€ 78,1 miljard). Op grond van de marktontwikkeling van woonruimten in het beheergebied van waterschap Vechtstromen neemt de WOZ-waarde voor de periode 2016-2020 naar verwachting toe met bijna 0,7% per jaar. Hiermee valt de WOZ-waarde in deze programmabegroting met gemiddeld M€ 350 per jaar hoger uit dan in de meerjarenverkenning 2017-2020.
- Zuiveringsheffing woonruimten: De raming van het aantal ve's vindt zijn grondslag in de opgelegde ve's volgens de jaarrekening 2015 (791.300 ve's). Voor de periode 2016-2020 heeft GBLT de groei in het aantal ve's naar beneden bijgesteld tot gemiddeld 0,3% per jaar. In de meerjarenverkenning 2017-2020 was nog gerekend met een verwachte groei van gemiddeld 0,4% per jaar. Hiermee valt het aantal ve's in deze programmabegroting met gemiddeld 2.300 ve's per jaar lager uit dan in de meerjarenverkenning 2017-2020.

- Zuiveringsheffing bedrijfsruimten: Volgens GBLT zal de bedrijvigheid van de ondernemingen, ook gelet op het herstel van de Nederlandse economie, (verder) toenemen en daarmee ook de hoeveelheid geloosd water. Op grond hiervan is voor de periode 2017-2020 gerekend met een groei in het aantal ve's van gemiddeld 0,2% per jaar. Hiermee valt het aantal ve's in deze programmabegroting met gemiddeld 500 ve's per jaar hoger uit dan in de meerjarenverkenning 2017-2020.

In de volgende tabellen is de ontwikkeling van de belastinggrondslagen voor watersysteem- en zuiveringsbeheer weergegeven.

¹ De directeur van GBLT heeft medio september een toelichting gegeven in de vergadering van de commissie besturen en organiseren over de wijze van prognosticeren door GBLT.

Tabel 38: Belastinggrondslagen watersysteembeheer 2016-2020

Categorie	B 2016	MJV 2017	PB 2017	MJV 2018	PB 2018	MJV 2019	PB 2019	MJV 2020	PB 2020
Watersysteemheffing ongebouwd									
hectares binnendijks	133.125	132.200	132.200	132.200	132.200	132.200	132.100	132.200	132.100
hectares buitendijks	900	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
hectares natuur	35.725	37.300	37.300	37.300	37.300	37.300	37.300	37.300	37.300
hectares wegen	11.366	11.400	11.400	11.400	11.400	11.400	11.400	11.400	11.400
hectares waterberging	700	700	700	700	700	700	700	700	700
hectares mee-getaxeerde oppervlakte ²	44.229	43.445	43.445	43.445	43.445	43.445	43.545	43.445	43.545
Totaal	226.045	226.045	226.045	226.045	226.045	226.045	226.045	226.045	226.045
Watersysteemheffing gebouwd									
WOZ-waarde binnendijks (in M€)	77.900	79.300	79.500	79.700	80.000	80.100	80.500	80.500	81.000
WOZ-waarde buitendijks (in M€)	4	26	26	26	26	26	26	26	27
Totaal	77.904	79.326	79.526	79.726	80.026	80.126	80.526	80.526	81.027
Watersysteemheffing ingezetenen									
aantal ingezetenen	332.500	333.000	333.800	334.000	335.100	335.500	336.400	336.000	337.700
Verontreinigingsheffing									
ve's woonruimten	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
ve's bedrijfsruimten	1.100	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal	2.800	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700
Kwijtschelding watersysteemheffing									
aantal ingezetenen	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000

² De mee-getaxeerde oppervlakte is de oppervlakte van bijvoorbeeld woningen en tuinen die niet meetelt als aanslag ongebouwd, maar is mede verdisconteerd in de WOZ-waarde van de opstallen.

Tabel 39: Belastinggrondslagen zuiveringsbeheer 2016-2020

Categorie	B 2016	MJV 2017	PB 2017	MJV 2018	PB 2018	MJV 2019	PB 2019	MJV 2020	PB 2020
Zuiveringsheffing									
ve's woonruimten	797.900	800.300	797.700	802.700	800.900	805.100	803.000	807.500	805.000
ve's bedrijfsruimten	287.600	287.600	288.200	287.600	288.800	287.600	289.400	287.600	290.000
Totaal	1.085.500	1.087.900	1.085.900	1.090.300	1.089.700	1.092.700	1.092.400	1.095.100	1.095.000
Kwijtschelding zuiveringsheffing									
ve's woonruimten	53.250	53.250	53.250	53.250	53.250	53.250	53.250	53.250	53.250

*) De meegetaxeerde oppervlakte is de oppervlakte van bijvoorbeeld woningen en tuinen die niet meetelt als aanslag ongebouwd, maar is mede verdisconteerd in de WOZ-waarde van de opstallen.

3.7 Waterschapsbelastingen 2017-2020

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een overzicht van de waterschapsbelastingen gegeven. Voor zuiveringsbeheer en watersysteembeheer worden de meerjarenramingen 2017-2020 van de netto-kosten gepresenteerd. Daarbij wordt ingegaan op de mate waarin de kosten door belastingen (incl. inzet bestemmingsreserves tariefegalitatie) worden gedekt. Vervolgens wordt het effect van de verschillende tarieven uitgedrukt in lastendruk voor huishoudens en bedrijven. Op basis van de stijgingspercentages, belastinggrondslagen, investeringen en incidentele lasten en baten ontstaan de volgende meerjarenramingen 2017-2020 voor zuiveringsbeheer en watersysteembeheer.

Meerjarenraming 2017-2020 zuiveringsbeheer

Door in 2017-2020 in totaal M€ 7,4 aan bestemmingsreserve voor tariefs-egalitatie in te zetten daalt het gemiddelde ve-tarief. De tariefsdaling in 2017 en 2018 bedraagt circa 1,5%, waardoor het ve-tarief in 2020 nog lager uitkomt dan in de begroting 2016. Aan het eind van 2020 bedraagt de bestemmingsreserve voor zuiveringsbeheer M€ 1,7, zodat er nog voor tenminste één jaar extra reserve beschikbaar is. (In de MJV 2017-2020 bedroeg de geraamde inzet M€ 7,7 en resteerde eind 2020 M€ 1,4.)

Tabel 40: Samenvatting belastingopbrengst zuiveringsbeheer

Belastingopbrengst zuiveringsbeheer PB 2017-2020 (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
<i>Benodigde belastingopbrengst zuiveringsbeheer inclusief reserves</i>	55.389	54.555	53.914	53.829	54.870
<i>Aantal vervuilingseenheden (x 1.000)</i>	1.086	1086	1.090	1.092	1.095
Tarief zuiveringsheffing	€ 51,03	€ 50,24	€ 49,48	€ 49,28	€ 50,11
<i>Tariefswijziging PB 2017-2020</i>	<i>nvt</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-0,4%</i>	<i>1,7%</i>
<i>Tariefswijziging MJV 2017-2020</i>	<i>nvt</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-1,4%</i>	<i>-0,6%</i>	<i>3,1%</i>

Tabel 41: Ontwikkeling bestemmingsreserve tariefegalitatie zuiveringsbeheer

Bestemmingsreserve tariefegalitatie zuiveringsbeheer (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
<i>Beginstand B 2016</i>	8.704				
<i>Mutatie 2016-I (resultaatsbestemming JR 2015 t.g.v. reserve tariefsegalisatie)</i>	1.508				
<i>Mutatie 2016-I (t.g.v. bestemmingsreserve tariefsegalisatie)</i>	998				
<i>Mutatie 2016-II</i>	0				
Stand voor PB 2017-2020	11.282	9.059	10.134	8.579	5.272
<i>Mutaties bestemmingsreserve tariefsegalisatie</i>	<i>-2.223</i>	<i>1.075</i>	<i>-1.555</i>	<i>-3.307</i>	<i>-3.557</i>
Eindstand bestemmingsreserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer	9.059	10.134	8.579	5.272	1.715

De detailberekening van de belastingopbrengst zuiveringsbeheer 2017-2020 laat het volgende beeld zien:

Tabel 42: Detailberekening belastingopbrengst zuiveringsbeheer (inclusief reserves)

Detailberekening belastingopbrengst zuiveringsbeheer PB 2017-2020 (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Netto-kosten zuiveringsbeheer subtotaal I	54.352	50.736	51.347	52.073	52.822
<i>Mutatie kapitaallasten investeringen 2018-2020</i>			1.365	1.835	2.596
<i>Incidentele en structurele lasten 2018-2020 (zie § 3.3)</i>			50	538	239
<i>Toevoeging bestemmingsreserve Brede heroverweging (beleid schuldpositie)</i>	1.350	0	0	0	0
<i>Onttrekking bestemmingsreserve Transitiekosten (ingroeipad M€ 11)</i>	-350	0	0	0	0
<i>Onttrekking bestemmingsreserve Dividenduitkering NieuWater (bestuursakkoord)</i>	-150	-225	-225	-225	-225
<i>Bespaarde rente</i>	-601	0	0	0	0
<i>Oninbaar</i>	294	294	294	294	294
Netto-kosten zuiveringsbeheer subtotaal II	54.895	50.805	52.832	54.514	55.725
<i>Kwijtschelding</i>	2.717	2.675	2.637	2.622	2.702
<i>Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie</i>	-2.223				
Benodigde belastingopbrengst zuiveringsbeheer (exclusief reserves)	55.389	53.480	55.469	57.136	58.427
<i>Mutatie benodigde belastingopbrengst in %</i>		-3,4%	3,7%	3,0%	2,3%
<i>Mutatie ben. belastingopbrengst in % gemiddeld</i>		1,4%	1,4%	1,4%	1,4%
<i>Benodigde belastingopbrengst o.b.v. gemiddelde mutatie</i>		56.149	54.214	56.229	57.920
<i>Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie</i>		1.075	-1.555	-3.307	-3.557
Benodigde belastingopbrengst zuiveringsbeheer (inclusief reserves)	55.389	54.555	53.914	53.829	54.870
Meerjarenverkenning 2017-2020	55.389	54.648	54.002	53.800	55.572

Meerjarenraming 2017-2020 watersysteembeheer

De meerjarenraming 2017-2020 voor watersysteembeheer laat een gemiddelde stijging zien van de benodigde belastingopbrengst over 2017-2020 van 5,6% (bij de MJV 2017-2020 was dat 5,7%). Door in 2017-2020 in totaal M€ 5,8 aan bestemmingsreserve voor tariefegalisatie gedifferentieerd in te zetten voor alle categorieën (ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur), wordt de tariefstijging geëgaliseerd en gematigd. De gedifferentieerde inzet van de bestemmingsreserve voor tariefegalisatie is onderdeel van de afspraken uit de tussenevaluatie van het bestuursakkoord. Hierdoor is het mogelijk de

gevolgen van de herijking van de kostentoedeling 2017 voor de tarieven 'ingezetenen' en 'ongebouwd' te verzachten. Aan het eind van 2020 bedraagt de bestemmingsreserve voor watersysteembeheer M€ 1,7. (In de MJV 2017-2020 bedroeg de geraamde inzet M€ 6,0 en resteerde eind 2019 M€ 1,5.)

Tabel 43: Samenvatting belastingopbrengst watersysteembeheer

Belastingopbrengst watersysteembeheer PB 2017-2020 (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Totaal lasten watersysteembeheer	58.572	66.453	67.684	69.633	70.748
Tarief verontreinigingsheffing (= tarief zuiveringsheffing)	€ 51,03	€ 50,24	€ 49,48	€ 49,28	€ 50,11
Vervuilingseenheden directe lozers	2.800	5.700	5.700	5.700	5.700
Belastingopbrengst verontreinigingsheffing	143	286	282	281	286
Benodigde belastingopbrengst overig watersysteem	58.429	66.167	67.402	69.352	70.463
Mutatie benodigde belastingopbrengst in %		16,0%	1,9%	2,9%	1,6%
Mutatie benodigde belastingopbrengst in % gemiddeld		5,6%	5,6%	5,6%	5,6%

Tabel 44: Ontwikkeling bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer

Bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Beginstand B 2016	8.702				
Mutatie 2016-I (resultaatsbestemming JR 2015 t.g.v. bestemmingsreserve tariefseg.)	-352				
Mutatie 2016-I (t.g.v. bestemmingsreserve tariefseglisatie)	489				
Mutatie 2016-II	0				
Stand voor PB 2017-2020	8.839	7.472	2.414	510	585
Mutaties bestemmingsreserve tariefseglisatie	-1.367	-5.058	-1.905	75	1.123
Eindstand bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer	7.472	2.414	510	585	1.708

Tabel 45: Detailberekening belastingopbrengst watersysteembeheer (inclusief reserves)

Detailberekening belastingopbrengst watersysteembeheer PB 2017-2020 (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Netto-kosten watersysteembeheer sub totaal I	59.429	67.412	68.209	69.026	69.860
Mutatie kapitaallasten investeringen 2018-2020			1.032	1.847	2.748
Incidentele en structurele lasten 2018-2020 (zie § 3.3)			140	818	609
Aanvullende besparingen externe kosten 2017-2020 BC-fusie (zie § 3.2.2)			-325	-275	-275
Onttrekking bestemmingsreserve Transitiekosten (ingroeipad M€ 11)	-350	0	0	0	0
Onttrekking bestemmingsreserve Brede heroverweging (Storm)	-382	-830	-1.243	-1.654	-2.065
Toevoeging bestemmingsreserve Brede Heroverweging (beleid schuldpositie)	650	0	0	0	0
Onttrekking bestemmingsreserve Dividenduitkering NieuWater (bestuursakkoord)	-150	-225	-225	-225	-225

Detailberekening belastingopbrengst watersysteembeheer PB 2017-2020 (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Bespaarde rente	-720	0	0	0	0
Oninbaar	96	96	96	96	96
Netto-kosten watersysteembeheer sub totaal II	58.572	66.453	67.684	69.633	70.748
Meerjarenverkenning 2017-2020	58.572	66.511	67.920	70.104	70.969

Hierna volgt de uitwerking van de begroting watersysteem naar de tarieven voor: ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur. De benodigde belastingopbrengst 'overig watersysteembeheer' wordt daarbij verdeeld conform de kostenaandelen van de gewijzigde kostentoedeling 2017.

Tabel 46: Detailberekening tarief ingezetenen 2016-2020 (inclusief reserves)

Ingezetenen (kostenaandeel 37,50%) (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Kostenaandeel	17.529	24.812	25.276	26.007	26.424
Kwijtschelding	1.310	1.486	1.677	1.855	2.007
Benodigde belastingopbrengst (exclusief reserves)	18.839	26.298	26.953	27.862	28.431
Mutatie benodigde belastingopbrengst in %		45,1%	2,5%	3,4%	2,0%
Mutatie benodigde belastingopbrengst in % gemiddeld		10,4%	10,4%	10,4%	10,4%
Belastingopbrengst o.b.v. gemiddelde mutatie		20.002	29.031	29.753	30.757
Berekende mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (a)		-5.752	520	1.306	1.764
Gedifferentieerde inzet bestemmingsreserve tariefsegalisatie t.g.v. ingezetenen (b)		100	-4.225	-3.450	-2.200
Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (c=a+b)	-719	-5.652	-3.705	-2.144	-436
Benodigde belastingopbrengst (inclusief reserves)	18.120	20.647	23.248	25.718	27.995
Aantal ingezetenen (x 1.000)	333	334	335	336	338
Tarief ingezetenen	€ 54,50	€ 61,86	€ 69,38	€ 76,46	€ 82,90
Tariefswijziging PB 2017-2020	nvt	13,5%	12,2%	10,2%	8,4%
Tariefswijziging MJV 2017-2020	nvt	13,6%	12,8%	10,6%	8,2%

Tabel 47: Detailberekening tarief gebouwd 2017-2020 (inclusief reserves)

Gebouwd (kostenaandeel 47,97%) (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Benodigde belastingopbrengst (exclusief reserves)	32.253	31.740	32.333	33.268	33.801
Mutatie benodigde belastingopbrengst in %		-0,3%	1,9%	2,9%	1,6%
Mutatie benodigde belastingopbrengst in % gemiddeld		1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Belastingopbrengst o.b.v. gemiddelde mutatie		32.324	32.222	32.823	33.773
Berekende mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (a)		1.280	-2.105	-1.193	-747
Gedifferentieerde inzet bestemmingsreserve tariefegalisatie t.l.v. gebouwd (b)		218	4.625	4.105	2.788
Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (c=a+b)	-412	1.498	2.520	2.912	2.041
Benodigde belastingopbrengst (inclusief reserves)	31.841	33.238	34.853	36.180	35.842
WOZ-waarde, binnendijks (in k€)	77.900.000	79.500.000	80.000.000	80.500.000	81.000.000
WOZ-waarde, buitendijks (in k€)	4.000	26.000	26.000	26.000	26.000
Tarief gebouwd binnendijks	0,0409%	0,0418%	0,0436%	0,0449%	0,0442%
Tarief gebouwd buitendijks	0,0102%	0,0105%	0,0109%	0,0112%	0,0111%
Tariefswijziging PB 2017-2020	nvt	2,2%	4,3%	3,0%	-1,6%
Tariefswijziging MJV 2017-2020	nvt	2,4%	4,5%	3,4%	-1,1%

Tabel 48: Detailberekening tarief ongebouwd 2017-2020 (inclusief reserves)

Ongebouwd (kostenaandeel 14,28%) (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Benodigde belastingopbrengst (exclusief reserves)	8.531	9.449	9.625	9.903	10.062
Mutatie benodigde belastingopbrengst in %		13,9%	1,9%	2,9%	1,6%
Mutatie benodigde belastingopbrengst in % gemiddeld		4,7%	4,7%	4,7%	4,7%
Belastingopbrengst o.b.v. gemiddelde mutatie		8.690	9.896	10.081	10.373
Berekende mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (a)		-552	-322	-45	96
Gedifferentieerde inzet bestemmingsreserve tariefegalisatie t.g.v. ongebouwd (b)		-325	-385	-650	-600

Ongebouwd (kostenaandeel 14,28%) (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
<i>Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie (c=a+b)</i>	-234	-877	-707	-695	-504
Benodigde belastingopbrengst (inclusief reserves)	8.297	8.572	8.918	9.208	9.558
<i>Aantal hectare binnendijks (ongebouwd)</i>	133.125	132.200	132.200	132.100	132.100
<i>Aantal hectare buitendijks (ongebouwd)</i>	900	1.000	1.000	1.000	1.000
<i>Aantal hectare (wegen)</i>	11.366	11.400	11.400	11.400	11.400
<i>Aantal hectare (waterberging)</i>	700	700	700	700	700
Tarief ongebouwd binnendijks	€ 53,10	€ 55,16	€ 57,38	€ 59,29	€ 61,54
<i>Tarief ongebouwd buitendijks</i>	€ 13,28	€ 13,79	€ 14,35	€ 14,82	€ 15,39
<i>Tarief wegen</i>	€ 106,20	€ 110,32	€ 114,76	€ 118,58	€ 123,08
<i>Tarief waterberging</i>	€ 13,28	€ 13,79	€ 14,35	€ 14,82	€ 15,39
<i>Tariefswijziging PB 2017-2020</i>	nvt	3,9%	4,0%	3,3%	3,8%
<i>Tariefswijziging MJV 2017-2020</i>	nvt	3,9%	3,9%	3,8%	4,2%

Tabel 49: Detailberekening tarief natuur 2017-2020 (inclusief reserves)

Natuur (kostenaandeel 0,25%) (bedragen in k€)	B 2016	B 2017	2018	2019	2020
Benodigde belastingopbrengst (exclusief reserves)	117	165	169	173	176
<i>Mutatie benodigde belastingopbrengst in %</i>		42,4%	1,9%	2,9%	1,6%
<i>Mutatie benodigde belastingopbrengst in % gemiddeld</i>		9,6%	9,6%	9,6%	9,6%
<i>Belastingopbrengst o.b.v. gemiddelde mutatie</i>		127	181	185	190
<i>Mutatie bestemmingsreserve tariefegalisatie</i>	-1	-27	-13	2	22
Benodigde belastingopbrengst (inclusief reserves)	116	138	156	176	198
<i>Aantal hectare</i>	35.725	37.300	37.300	37.300	37.300
Tarief natuur	€ 3,26	€ 3,70	€ 4,19	€ 4,72	€ 5,32
<i>Tariefswijziging PB 2017-2020</i>	nvt	13,5%	13,2%	12,6%	12,7%
<i>Tariefswijziging MJV 2017-2020</i>	nvt	13,8%	12,7%	13,4%	13,1%

Ontwikkeling lastendruk, huishoudens, bedrijven en agrarische bedrijven

Tabel 50: Lastendruk huishoudens en bedrijven PB 2017-2020

Huishoudens en bedrijven	B 2016		B 2017		2018		2019		2020	
	bedrag (€)	bedrag (€)	mutatie(%)	bedrag (€)	mutatie(%)	bedrag (€)	mutatie(%)	bedrag (€)	mutatie(%)	
Eenpersoonshuishouden (huurwoning)	105,53	112,10	6,2%	118,86	6,0%	125,74	5,8%	133,01	5,8%	
Referentie MJV 2017-2020		112,17	6,3%	119,39	6,4%	126,52	6,0%	134,38	6,2%	
<i>Kader bestuursakkoord/tussenevaluatie</i>	<i>107,50</i>	<i>114,00</i>	<i>6,4%</i>	<i>121,00</i>	<i>6,4%</i>	<i>129,00</i>	<i>6,4%</i>	<i>137,00</i>	<i>6,4%</i>	
Verskil met kader	-1,97	-1,90	-0,2%	-2,14	-0,4%	-3,26	-0,6%	-3,99	-0,6%	
Meerpersoonshuishouden (eigen woning)	298,47	307,39	3,0%	316,72	3,0%	326,15	3,0%	333,49	2,3%	
Referentie MJV 2017-2020		307,45	3,0%	317,55	3,3%	327,50	3,1%	337,24	3,0%	
<i>Kader bestuursakkoord/tussenevaluatie</i>	<i>300,00</i>	<i>309,00</i>	<i>3,0%</i>	<i>318,00</i>	<i>3,0%</i>	<i>328,00</i>	<i>3,0%</i>	<i>338,00</i>	<i>3,0%</i>	
Verskil met kader	-1,53	-1,61	0,0%	-1,28	0,0%	-1,85	0,0%	-4,51	-0,7%	
Bedrijf (WOZ M€ 2,3 en 50 ve)	3.460	3.460	0,0%	3.463	0,1%	3.482	0,6%	3.508	0,7%	
Referentie MJV 2017-2020		3.460	0,0%	3.468	0,2%	3.487	0,6%	3.551	1,8%	
<i>Kader bestuursakkoord/tussenevaluatie</i>	<i>3.468</i>	<i>3.492</i>	<i>0,7%</i>	<i>3.517</i>	<i>0,7%</i>	<i>3.541</i>	<i>0,7%</i>	<i>3.566</i>	<i>0,7%</i>	
Verskil met kader	-8	-32	-0,7%	-54	-0,6%	-59	-0,1%	-58	0,0%	
Agrarisch bedrijf oppervlakte 40 ha. (gemiddeld bedrijf)	2.427	2.519	3,8%	2.618	3,9%	2.704	3,3%	2.799	3,5%	
Referentie MJV 2017-2020		2.520	3,8%	2.618	3,9%	2.715	3,7%	2.821	3,9%	
<i>Kader bestuursakkoord/tussenevaluatie</i>	<i>2.441</i>	<i>2.536</i>	<i>3,9%</i>	<i>2.635</i>	<i>3,9%</i>	<i>2.738</i>	<i>3,9%</i>	<i>2.845</i>	<i>3,9%</i>	
Verskil met kader	-14	-17	-0,1%	-17	0,0%	-34	-0,6%	-46	-0,4%	

De algehele stijging van WOZ-waarden in 2017 (prognose voor peildatum 1 januari 2016) komt uit op 2,1 % t.o.v. de begroting 2016 (peildatum 1 januari 2015).

- De WOZ-waarde eigen huis is hierdoor vanaf 2017 bijgesteld naar € 227.000 (B 2016: € 222.000).
- De WOZ-waarde bedrijf is vanaf 2017 bijgesteld naar € 2.268.000 (B 2016: € 2.222.000).
- De WOZ-waarde agrarisch bedrijf is vanaf 2017 bijgesteld naar € 363.000 (B 2016: € 355.000).

3.8 Weerstandsvermogen

Het 'weerstandvermogen' is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. De paragraaf weerstandsvermogen in de begroting bevat een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de eerder geïnventariseerde risico's, alsmede het beleid van het waterschap omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Weerstandscapaciteit

De 'weerstandscapaciteit' omvat alle middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om substantiële financiële tegenvallers af te dekken,

zodra risico's werkelijkheid worden. Concreet betreft de weerstandscapaciteit van waterschap Vechtstromen de optelsom van de algemene reserve en de post onvoorzien. In de meerjarenverkenning 2017-2020 is de weerstandscapaciteit bepaald op M€ 8,9. In deze programmabegroting 2017-2020 is het saldo aan algemene reserves t.o.v. de MJV 2017-2020 met M€ 8,1 ongewijzigd gebleven. De post onvoorzien van M€ 0,8 is t.o.v. de MJV 2017-2020 met 1,5% geïndexeerd. De actuele weerstandscapaciteit bedraagt:

Tabel 51: Weerstandscapaciteit

<i>(bedragen in k€)</i>	<i>B 2017 Systeem (1)</i>	<i>B 2017 Zuiveren (2)</i>	<i>B 2017 Totaal (3=1+2)</i>	<i>B 2016 Totaal (4)</i>
<i>Algemene reserve</i>	<i>3.837</i>	<i>4.263</i>	<i>8.100</i>	<i>9.401</i>
<i>Onvoorzien (B 2017)</i>	<i>386</i>	<i>399</i>	<i>785</i>	<i>774</i>
Totaal	4.223	4.662	8.885	10.175

Inventarisatie risico's

Begin 2015 is voor het jaarverslag 2014 een geactualiseerde risico-inventarisatie uitgevoerd, die toegesneden was op de bedrijfsvoering van waterschap Vechtstromen. Daarbij zijn systematisch en in overleg met de organisatie de risico's waarmee waterschap Vechtstromen te maken heeft in beeld gebracht en financieel vertaald. Hierbij is ook een aantal risico's

benoemd die in dit stadium nog niet konden worden gekwantificeerd en derhalve niet zijn meegewogen in het totaal van de financiële risico's. In het beleid rondom reserves en weerstandsvermogen is vastgelegd dat deze risico-inventarisatie twee keer per bestuursperiode wordt uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de voornaamste risico's voor waterschap Vechtstromen met de grootste financiële impact weergegeven (onderverdeeld naar de kostendragers: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer).

Tabel 52: Gewogen financiële risico's

<i>(bedragen in k€)</i>	<i>B 2017 systeem</i>	<i>B 2017 zuiveren</i>	<i>B 2017 Totaal</i>
<u>Eenheid Watersysteem en Zuiveren</u>	1.365	450	1.815
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet snel genoeg kunnen ingrijpen bij een dijkdoorbraak ▪ Geen goede planning voor het baggerprogramma of baggerwerkzaamheden worden niet juist uitgevoerd ▪ Onvoldoende onderhoud aan waterlopen, waterkeringen, transportstelsels, rwzi's en slibverwerkingsinstallaties ▪ Geen of onvoldoende inzicht in staat van onderhoud van waterlopen, waterkeringen, transportstelsels, rwzi's en slibverwerkingsinstallaties [inclusief (biogas)veiligheid] ▪ Onderwaterzetting van retentiegebied (met (gewas)schade tot gevolg) ▪ Hoge(re) onderhoudskosten als gevolg van ongunstige aanbestedingen ▪ Verontreiniging op een installatie, persleidingbreuk of overstort ▪ Te lage raming van kosten voor chemicaliën en slibverwerking 			
<u>Eenheid Techniek en Diensten</u>	245	85	330
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beheersbaarheid van deelnemersbijdrage aan verbonden partij ▪ Foutieve meetgegevens of uitval van meetsystemen ▪ Onjuiste informatie in legger ▪ Onvoldoende toezicht of niet snel genoeg kunnen ingrijpen ▪ Illegale lozingen 			
<u>Eenheid Ontwikkeling en Advies</u>	1.109	673	1.782
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen of minder subsidie verkrijgen voor investeringsbudgetten ▪ Vertraging in uitvoering van investeringsbudgetten door stagnatie in grondverwerving, door bezwaarprocedures of wegens faillissement van aannemer ▪ Aanleg van waterlopen of waterkeringen en bouw van transportstelsels of zuiverings- en slibverwerkingsinstallaties voldoen niet aan de gestelde eisen als gevolg van verkeerde ontwerpgegevens of ontwerpfouten ▪ Afhaken van bedrijven van zuiveringsinstallaties ▪ Vertraging in de bouw van innovatieve installaties ▪ Plannen van derden worden onvoldoende beoordeeld op de watertoets 			
<u>Eenheid Bestuur en Organisatie *)</u>	1.118	1.070	2.188
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet voldoen aan wet- en regelgeving bij (Europese) aanbestedingen ▪ Arbeidsconflict met een vertrekregeling als gevolg ▪ Niet kunnen voldoen aan betalingsverplichtingen met financiering tegen ongunstige tarieven als gevolg ▪ Te lage raming van het inflatiepercentage ▪ Garantstelling voor lening van verbonden partij wordt aangesproken ▪ Te hoge raming van de bate aan geactiveerde lasten ▪ Te lage raming van sociale lasten en pensioenlasten 			
Totaal	3.837	2.278	6.115

*) Deze risico's zijn weliswaar geïnventariseerd binnen de eenheid Bestuur en organisatie maar hebben een concernbrede werking.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen betreft een ratio waarbij de totale weerstandscapaciteit van k€ 8.885 gerelateerd wordt aan het totaal aan gewogen financiële risico's van k€ 6.115. Dit resulteert in een ratio van 1,5. De ratio voor het weerstandsvermogen is voor watersysteembeheer 1,1 en voor zuiveringsbeheer 2,0.

Tabel 53: Weerstandsvermogen

(bedragen in k€)	B 2017 Systeem (1)	B 2017 Zuiveren (2)	B 2017 Totaal (3=1+2)	B 2016 Totaal (4)
Weerstandscapaciteit (tabel 51)	4.223	4.662	8.885	10.175
Gewogen financiële risico's	3.837	2.278	6.115	6.115
Ratio	1,1	2,0	1,5	1,7

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

Voor de beoordeling van de uitkomst van dit kengetal voor het weerstandsvermogen wordt veelal gebruik gemaakt van de volgende waarderingstabel. Deze is ontwikkeld in een samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement en de Universiteit Twente.

Tabel 54: Waarderingstabel

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis	Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2	<i>Uitstekend</i>	D	0,8 – 1	<i>Matig</i>
B	1,4 - 2	<i>Ruim voldoende</i>	E	0,6 – 0,8	<i>Onvoldoende</i>
C	1 – 1,4	<i>Voldoende</i>	F	< 0,6	<i>Ruim onvoldoende</i>

In de beleidsnotitie 'Reserves en voorzieningen, waterschap Vechtstromen' is de norm voor de ratio van het weerstandsvermogen gesteld op tussen de 1,0 en 1,4 (100% tot 140% van de geïnventariseerde financiële risico's). Op basis van deze ontwikkelde normtabel is een ratio van 1,5 te kwalificeren als "ruim voldoende".

3.9 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid van waterschap Vechtstromen is op hoofdlijnen vastgelegd in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en nader uitgewerkt in het treasurystatuut. Zowel de verordening als het statuut beogen hiermee het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Algemene ontwikkelingen

Het herstel van de Nederlandse economie zet naar verwachting ook in 2017 door. Niettemin is er een aantal risico's voor de groei, zoals de Britse uittreding uit de EU, hernieuwde zorgen over de gezondheid van bepaalde Europese banken en een verdere groeivertraging in China of andere opkomende economieën. Ook zullen (nieuwe) meetmethoden voor bancaire kapitaal- en liquiditeitsvereisten waarschijnlijk leiden tot Basel IV in 2017 en mogelijk een kostenverhogend effect voor de financiële dienstverlening van banken hebben.

De verwachting is dat de rente vanaf 2017 voor het eerst sinds jaren zal worden verhoogd, zodat de rentetarieven op de Nederlandse geld- en kapitaalmarkt in 2017 een lichte stijging zullen vertonen.

Schatkistbankieren

Naar verwachting worden er in 2017 geen tijdelijk overtollige financiële middelen afgedragen aan de Nederlandse schatkist vanwege de wettelijke verplichting tot schatkistbankieren. Deze financiële middelen zullen onder de doelmatigheidsdrempel van M€ 0,97 blijven. Deze drempel bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal 2017.

Rente en risicobeheer

Rentebeheer

Voor het rentebeheer dient onderscheid gemaakt te worden tussen:

- *Rente op de geldmarkt (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar).*

Voor een kasgeldlening met een looptijd van drie maanden verwachten wij in 2017 een gemiddeld rentepercentage van 0,1%.

- *Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar).*

Voor een langlopende lineaire geldlening met een looptijd van dertig jaar verwachten wij in 2017 een gemiddeld rentepercentage van 1,6%.

Gezien het grote verschil tussen de rentepercentages op de kapitaal- en geldmarkt zal in 2017 geopteerd worden voor kortlopende financiering tot aan de kasgeldlimiet.

Risicobeheer

Het risicoprofiel van waterschap Vechtstromen kan als laag worden geschetst. In de leningenportefeuille bevinden zich geen langlopende geldleningen met de mogelijkheid tot renteherziening tijdens de looptijd. Jaarlijks worden de openstaande posten van belastingdebiteuren beoordeeld en op basis daarvan wordt een bedrag gemuteerd op de voorziening dubieuze debiteuren. Overige krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor langlopende geldleningen zouden de meerjarenraming op termijn in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet voor 2017 is M€ 29,9 en bedraagt 23% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. De kasgeldlimiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering, waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. Om aan de kasgeldlimiet te kunnen blijven voldoen, zal naar verwachting langlopende financiering in 2017 aangegaan worden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. De renterisiconorm voor 2017 bedraagt M€ 39,0. Het doel van de renterisiconorm is de beheersing van de fluctuaties in de rentelasten over de jaren heen. In onderstaande tabel is de verwachte realisatie van het renterisico voor 2017 opgenomen. Hierbij geldt dat in 2017 geen renteherziening op de leningenportefeuille zal plaatsvinden.

Tabel 55: Renterisiconorm

(bedragen in k€)	B 2017
Renterisiconorm	M€ 39,0
Aflossingen en renteherzieningen	M€ 11,0
Ruimte onder de norm	M€ 28,0

Rente-omslagpercentage

Vanwege het hanteren van integrale financiering worden de rentelasten met betrekking tot investeringen toegerekend aan de programma's via een renteomslagpercentage. In 2017 wordt uitgegaan van 2,14%. Hierbij is rekening gehouden met de ingeschatte rentepercentages voor 2017 op de geld- en kapitaalmarkt.

Financieringstekort

Bij de berekening van het rente-omslagpercentage voor 2017 is gebleken dat het te verwachten financieringstekort voor 2017 M€ 30,6 zal zijn. Dit tekort ontstaat met name door de discrepantie tussen de (hogere) investeringen en de (lagere) afschrijvingen en door herfinanciering van bestaande geldleningen. Het tekort zal zo veel mogelijk worden gefinancierd door optimaal gebruik te maken van kortlopende financiering tot maximaal de kasgeldlimiet.

3.10 Verbonden partijen

Waterschap Vechtstromen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. Deze paragraaf gaat op hoofdlijnen in op de verbonden partijen. De beheersbegroting bevat meer detailinformatie.

Tabel 56: Verbonden partijen

Bijdragen (bedragen in k€)	Deelname- Percentage (afgerond)	JR 2015	B 2016	B 2017
Unie van Waterschappen	5%	484	523	506
STOWA	n.v.t.	383	395	401
Het Waterschapshuis	5%	600	610	583
Nederlandse Waterschapsbank NV	13%	0	0	0
Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn	17%	3.185	2.924	2.967
Nieuwater BV	50%	0	0	0
NV Slibverwerking Noord Brabant	13%	4.492	4.200	3.717
Aqualysis	28%	1.381	1.847	1.645
Stichting Bodemsanering Schoonebeek	n.v.t.	0	0	0
Euregio	1%	0	9	9
Totaal		10.135	10.507	9.828

Hierna volgt een nadere toelichting op de verbonden partijen.

Unie van Waterschappen

De Unie behartigt de belangen van de waterschappen in het nationale en internationale speelveld en zorgt voor onderlinge kennisuitwisseling en samenwerking. Speerpunten in 2017 zijn:

- lobby, communicatie, mediabeleid en educatie;
- waterveiligheidsbeleid, waterkwaliteit, ruimtelijke adaptatie en de strategische aanpak van wateroverlast;
- afronding onderzoek naar de houdbaarheid van het belastingstelsel door de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB).
- versnellen van innovaties en allianties uitbouwen.

De leden van de Unie zijn samen aansprakelijk voor eventuele tekorten. Zij delen kosten en risico's naar evenredigheid. Vechtstromen staat naar rato van zijn aandeel in de deelnemersbijdrage garant voor een doorlopend krediet van maximaal M€ 2 bij de Nederlandse Waterschapsbank. Dit is in 2015 afgesloten voor de opvang van liquiditeitstekorten.

STOWA

STOWA is het kennisinstituut voor de waterschappen. Het stemt de kennisbehoefte af en zorgt voor ontwikkeling en beschikbaarstelling van kennis. De onderzoeksprogramma's richten zich op Waterweren, Watersystemen, Waterketen en Afvalwatersystemen. Speerpunten voor 2017 zijn: doelmatigheid, kostenreductie en water governance. Bijzondere risico's worden niet voorzien.

Het Waterschapshuis (HWH)

Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking tussen waterschappen en overheden in de 'natte' sector op het gebied van ICT. HWH levert producten en diensten op gebied van ICT en IM. Bijvoorbeeld standaarden, informatiesystemen en licenties. Oogmerk is reductie van kosten en kwetsbaarheid en bevordering van kwaliteit. Speerpunten voor HWH in 2017 zijn het Digitaal Stelsel Omgevingswet de digitale dienstverlening en Open Data. Verder is er aandacht voor de implementatie van de Centrale Distributie Laag en de inrichting van de Waterschaps software catalogus. De kosten voor de Omgevingswet zijn nog niet meegenomen in de begroting. Vechtstromen loopt alleen (financiële) risico's in de programma's en projecten waarin wij deelnemen. We beperken de risico's door goed opdrachtgeverschap en bewaking van de voortgang van projecten.

De Nederlandse Waterschapsbank N.V (NWB)

De missie van de NWB is haar klanten in de publieke sector van zo gunstig mogelijke financiering te voorzien om de kosten van de uitvoering van hun maatschappelijke taken zo laag mogelijk te houden. Vanwege het akkoord Basel III, is besloten tot maximale reservering van de jaarlijkse netto winst vanaf 2011. Naar verwachting voldoet NWB eind 2017 aan de kapitaalvereisten. Daarnaast worden op dit moment de meetmethoden voor kapitaal en liquiditeit aangescherpt die naar verwachting in 2017 zullen leiden tot Basel IV. Mogelijk effect is een hogere rente op te verstrekken leningen. Daarnaast kan Basel IV invloed hebben op de verwachting van de NWB dat per 1 januari 2018 weer dividend uitgekeerd zal worden. De NWB Bank heeft een laag risicoprofiel en een hoge solvabiliteit. De bank beschikt over AAA/AA+ ratings van Moody's en Standard & Poor's. Met de deelname aan de NWB lopen wij geen risico als het gaat om het verkrijgen van financiering. Beschikbaarheidsrisico's voorkomen we ook door bij minimaal drie kapitaalmarktpartijen offertes op te vragen conform het Treasurystatuut.

GBLT (Gemeenschappelijke Belastingkantoor Lococensus Tricijn)

Het GBLT heft en int belastingen voor waterschappen en gemeenten. Deelname in het GBLT reduceert de kosten en kwetsbaarheid en bevordert de kwaliteit en klantgerichtheid. De deelnemers in het GBLT zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het aanvullen van eventuele tekorten. Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten Dalfsen en Bunschoten toegetreden. In 2017 werkt het GBLT aan het verbeterplan en –maatregelen gericht op juiste, volledige en tijdige heffing en inning van waterschapsbelastingen en verantwoording daarover. De financiële effecten van de verbetering van de dienstverlening worden duidelijk zodra de plannen daarvoor gereed zijn. Tot die tijd wordt de daling van de lasten van k€ 100 bevroren, die voorzien was vanaf 2017.

NieuWater BV

NieuWater BV is een onderneming die zich in Drenthe en Oost-Overijssel richt op de markt van toegepaste (industriële) afvalwaterzuivering en innovaties gericht op duurzame oplossingen in de waterketen. De belangrijkste activiteit van Nieuwater is het leveren van Ultra Puur Water aan de NAM voor de

winning van aardolie in Schoonebeek via de Puurwaterfabriek bij de RWZI Emmen. In perioden waarin de NAM minder of geen puur water afneemt dalen de inkomsten slechts licht omdat het contract met de NAM voor het grootste deel uit vastrecht bestaat. Deze daling komt overeen met de daling in kosten. De financiële risico's zijn daarom laag. In 2016 zijn de belangrijkste (juridische) risico's in beeld gebracht en beheersmaatregelen voorgesteld. Naast de levering van Ultra Puur Water aan de NAM en het acquireren van nieuwe opdrachten zal in 2017 de aandacht vooral gericht zijn op het reduceren van gesignaleerde (juridische) risico's en het versterken van de governance van Nieuwater gericht op een verdere (commerciële) professionalisering. Daartoe wordt een nieuw beleids- of businessplan opgesteld.

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

SNB verwerkt zuiverings-slib kosteneffectief, duurzaam met waarborging van de continuïteit. Door een energieoptimalisatie-traject in 2016 produceert SNB vanaf 2017 per saldo energie. De resultaten mag Vechtstromen meetellen voor de eigen MJA3-inspanningen. Vanaf 1 januari 2018 wint SNB 100% van het fosfaat terug uit asresten voor hergebruik. Beide maatregelen leiden tot lagere verwerkingskosten. Andere speerpunten in 2017 zijn een herijking van het ondernemingsplan 2016-2020 vanuit het aandeelhoudersperspectief en een onderzoek naar de mogelijkheden van een fusie met HVC, de andere slibverbander in Nederland.

Vechtstromen loopt geen risico's op transacties die SNB aanging vóór toetreding van toenmalig waterschap Regge en Dinkel. Door nieuwe langjarige contracten met HDSR en wetterskip Fryslân, zijn de risico's van een onvoldoende bezettingsgraad vooralsnog afgewend. In 2017 zal Vechtstromen minder slib afvoeren naar SNB. Dit door de ingebruikname van de energiefabriek in Hengelo en de verwachte hogere gistings- en ontwateringsrendementen op de RWZI Emmen. Daardoor daalt de financiële bijdrage van Vechtstromen aan SNB in 2017 met ruim k€ 500.

Aqualysis

Aqualysis verricht biologisch en chemisch onderzoek voor een aantal waterschappen. Met de deelname aan Aqualysis blijft de adviesfunctie van een laboratorium verbonden met de primaire taken van het waterschap en verlagen we kosten en kwetsbaarheid. De samenwerking tussen de waterschappen is een punt van aandacht en tevens een financieel risico. Een lagere meetvraag van een van de waterschappen zorgt voor hogere kosten voor alle andere deelnemers. Goede samenwerking, transparantie en voortgangsrapportages verkleinen deze risico's.

2017 zal voor Aqualysis in het teken staan van de integratie huisvesting die in het najaar van 2017 zal zijn afgerond. In 2017 zal Aqualysis haar dienstverlening nog meer afstemmen op haar opdrachtgevers, waardoor de klantgerichtheid naar verwachting verder zal toenemen. De financiële bijdrage van Vechtstromen aan Aqualysis daalt in 2017 met k€ 200 doordat de begroting 2017 Aqualysis meer in lijn is gebracht met de historische ontwikkeling van de kostprijzen, alsmede een lagere meetvraag van Vechtstromen.

Stichting bodembeheer Schoonebeek (SNS)

SNS richt zich op het wegnemen en voorkomen van verdere bodemverontreinigingen van de wijken bij Schoonebeek. Deze verontreinigingen zijn ontstaan met het dempen van wijken en een aantal andere locaties. In het Convenant Gedempte Wijken zijn afspraken gemaakt over het bodembeheer en is een financiële regeling getroffen. Het oogmerk is het wegnemen van belemmeringen voor grondtransacties.

EUREGIO

EUREGIO bevordert, ondersteunt en coördineert regionale grensoverschrijdende samenwerking met sterke focus op economie, infrastructuur en sociaal/culturele cohesie en beschikt over een breed netwerk. Het is het platform voor Duits-Nederlandse politieke en bestuurlijke contacten dat Vechtstromen de mogelijkheid biedt om waterthema's te agenderen voor samenwerking bij grensoverschrijdend waterbeheer. Via EUREGIO verhogen

we de slagingskans van grensoverschrijdende projecten door co-financiering met Interregprogramma's. Vechtstromen is naar rato van de lidmaatschapsbijdrage aansprakelijk voor het aanvullen van een eventueel tekort binnen de EUREGIO. Via het Algemeen Bestuur van de EUREGIO en de EUREGIO-Raad hebben we zeggenschap over deze risico's.

3.11 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering omvat het geheel van interne organisatieonderdelen die ondersteunend zijn aan de primaire activiteiten (kerntaken) van het waterschap. Hiervoor is het dagelijks bestuur beleidsvormend. De stand van de organisatie en de ontwikkelingen daarin zijn opgenomen in programma 3 (Besturen en organiseren) in hoofdstuk 2.3 van deze programmabegroting.

3.12 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal van de inkomsten minus de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en decentrale overheden. In het zogenoemde Stabiliteits- en Groeipact is per EU-lidstaat een EMU-tekort afgesproken van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Voor 2017 is bepaald dat decentrale overheden een ruimte van maximaal 0,3% (B2016: 0,4%) van het EMU-tekort mogen invullen. De ruimte van 0,3% is niet nader verdeeld over de gemeenten, provincies en waterschappen, met als gevolg dat voor 2017 geen

formeel vastgestelde referentiewaarden op het niveau van individuele organisaties zijn. Voor de ruimte in 2018 tot en met 2021 zal in een later stadium afspraken worden gemaakt met het kabinet. Daarnaast heeft het kabinet bevestigd dat decentrale overheden hun geplande investeringen gewoon kunnen uitvoeren. In het Financieel Akkoord is vastgelegd dat in de huidige kabinetsperiode, dus in principe tot en met 2017, geen gebruik worden gemaakt van het sanctieregime uit de wet.

Ondanks dat er geen formeel vastgestelde referentiewaarden voor 2017 zijn, heeft de Unie van Waterschappen geadviseerd voor 2017 te blijven werken met de systematiek van referentiewaarden. De referentiewaarde voor waterschap Vechtstromen is gebaseerd op het aandeel van alle waterschappen in de ruimte van het EMU-tekort voor decentrale overheden. Dit aandeel betreft 0,06% en resulteert voor waterschap Vechtstromen in een referentiewaarde van M€ 18,5.

Uit onderstaande tabel blijkt voor 2017 een EMU-tekort van M€ 13,8. Dit is binnen de referentiewaarde van M€ 18,5 voor 2017. In 2018 stijgen de investeringen minder hard dan de afschrijvingen. Vanaf 2019 nemen de investeringen in omvang af. Hierdoor daalt het EMU-tekort in 2018 naar verwachting naar M€ 11,8 en vanaf 2019 ligt het EMU-tekort bij gelijkblijvende omstandigheden ruim onder de referentiewaarde. Als gevolg van de bijstuuringsvoorstellen tussenevaluatie daalt het EMU-tekort naar uiteindelijk M€ 2 in 2020.

Tabel 57: EMU-saldo

Omschrijving (bedragen in k€)	B 2016	2016-II	B 2017	2018	2019	2020
<u>EMU-exploitatiesaldo</u>						
<i>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</i>	-2.538	-11.350	-5.850	-5.350	-5.350	-4.950
<u>Invloed investeringen</u>						
<i>Bruto-investeringsuitgaven</i>	-50.317	-37.500	-40.500	-41.550	-30.900	-30.200
<i>Investeringssubsidies</i>	6.633	4.500	6.000	6.200	950	800
<i>Afschrijvingen</i>	28.341	26.650	28.000	29.750	30.650	31.850
<u>Invloed voorzieningen</u>						
<i>Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie</i>	663	3.100	850	850	850	1.250
<i>Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen</i>	-1.209	-3.300	-2.300	-1.700	-1.000	-800
<u>Invloed reserves</u>	0	0	0	0	0	0
<u>Deelnemingen en aandelen</u>	0	0	0	0	0	0
EMU-saldo	-18.427	-17.900	-13.800	-11.800	-4.800	-2.050

4 Exploitantiebegroting 2017

In het Waterschapsbesluit is voorgeschreven dat de begroting onder meer dient te worden gepresenteerd naar kostendragers. Voor Vechtstromen gelden als kostendragers: 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer' (zie § 3.4). Omdat de netto-kosten van het waterschap via de opbrengsten van belastingheffing worden gedekt, dienen de netto-kosten aan deze kostendragers te worden toegerekend. Gelet op het belang van de belastingheffing voor het waterschap en van het geven van inzicht in de lasten die bij belastingplichtigen worden neergelegd, vormt een overzicht van de bedragen die uiteindelijk leiden tot lasten van de belastingplichtigen, een apart onderdeel van de begroting. Voor een verdeling van de netto-lasten naar de drie programma's zie § 2.1.4, § 2.2.4 en § 2.3.4.

4.1 Begroting naar kostendragers

Tabel 58: Begroting 2017 naar kostendragers: netto-lasten/baten

<i>bedragen in k€</i>	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
<i>Netto lasten</i>	65.971	50.112	116.083
<i>Onvoorzien</i>	386	399	785
<i>Oninbaar</i>	96	294	390
Netto lasten	66.453	50.805	117.258

<i>bedragen in k€</i>	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
<i>Kwijtschelding</i>	-1.485	-2.675	-4.160
<i>Belastingheffing</i>	62.880	54.555	117.435
<i>Mutatie reserves (buiten progr)</i>	5.058	-1.075	3.983
Netto-baten	66.453	50.805	117.258
<i>Toev. aan reserves (buiten progr)</i>	0	1.075	1.075
<i>Ontr. aan reserves (binnen progr)</i>	1.656	675	2.331
<i>Overige opbrengsten</i>	678	2.809	3.487
<i>Geactiveerde lasten</i>	3.639	2.196	5.835
Bruto baten	72.426	57.560	129.986

4.2 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

Tabel 59: Begroting naar kostensoorten

bedragen in k€)	JR 2015	B 2016	B 2016 na 2 ^e wijziging	B 2017
Rente en afschrijvingen	37.200	38.632	35.273	36.848
Personeelslasten	36.441	37.800	37.696	37.709
Goederen en diensten van derden	40.079	42.290	43.331	41.170
Bijdragen aan derden	2.749	3.169	11.052	11.098
Toevoegingen aan voorzieningen	2.756	663	3.291	852
Onvoorzien	0	774	755	785
Totaal lasten	119.225	123.328	131.398	128.461
Toevoegingen aan reserves	7.878	3.884	6.181	1.525
Totaal bruto-lasten	127.103	127.213	137.579	129.986

Tabel 60: Begroting naar opbrengstsoorten

bedragen in k€)	JR 2015	B 2016	B 2016 na 2 ^e wijziging	B 2017
Financiële baten	2.047	1.791	530	470
Personeelsbaten	368	175	315	237
Goederen en diensten aan derden	2.784	2.875	2.928	2.667
Bijdragen van derden	251	112	112	112
Waterschapsbelastingen	108.538	109.879	110.293	113.276
Geactiveerde lasten	5.636	5.959	5.884	5.835
Totaal baten	119.624	120.791	120.062	122.597
Onttrekkingen aan reserves	7.479	6.422	17.517	7.389
Totaal bruto-baten (incl. mutaties reserves)	127.103	127.213	137.579	129.986

4.2.1 Toelichting op de kostensoorten

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de verschillen tussen de kostensoorten in de programmabegroting 2017 ten opzichte van de programmabegroting 2016 (primitief).

Rente en afschrijvingen (mutatie -k€ 1.784 / -4,6%):

De post rente en afschrijvingen is opgebouwd uit k€ 8.827 (B 2016: k€ 10.291) aan rentelasten en k€ 28.021 (B 2016: k€ 28.341) aan afschrijvingen. De rentelasten zijn gedaald ten opzichte van de begroting 2016 als gevolg van het niet langer toerekenen van de bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen. Per saldo is dit effect nihil aangezien de rentebaten ook dalen met hetzelfde bedrag.

Personeelslasten (mutatie -k€ 92 / -0,2%):

De post personeelslasten daalt met k€ 91 als gevolg van de volgende ontwikkelingen:

- + k€ 345 betreft stijging van salarissen en sociale lasten als gevolg van loonontwikkeling, inclusief invulling besparingsopgave tussenevaluatie bestuursakkoord, en lagere premies voor sociale lasten;
- - k€ 605 betreft daling van overige personeelslasten als gevolg van de dekking van opleidingskosten (k€ 480) via de hiervoor gevormde voorziening, invulling besparingsopgaven bestuursakkoord en business case fusie (k€ 50) en overige structurele wijzigingen uit de 1^e en 2^e begrotingswijziging 2016 (k€ 75);
- + k€ 168 betreft stijging van kosten voor inhuur als gevolg van het benutten van de financiële ruimte ten opzichte van het personeelskader om flexibel(er) in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Goederen en diensten van derden (mutatie -k€ 1.120 / -2,6%):

De post goederen en diensten van derden bestaat onder meer uit kosten die samenhangen met de aankoop van goederen, bestemd voor gebruik en verbruik, advies- en onderzoekskosten, energiekosten en verzekeringen. De daling van deze post wordt met name veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- - k€ 1.370 betreft daling van lasten door invulling besparingsopgaven (tussenevaluatie) bestuursakkoord en businesscase fusie;
- - k€ 365 betreft daling van lasten met dekking vanuit bestemmingsreserve;
- - k€ 217 betreft overige structurele wijzigingen uit de 1^e en 2^e begrotingswijziging 2016;
- + k€ 230 betreft stijging van lasten als gevolg van beleidsintensiveringen;
- + k€ 602 betreft een stijging als gevolg van de (inflatie)parameters.

Bijdragen aan derden (mutatie k€ 7.929 / 250,2%):

Deze post bestaat uit bijdragen die door waterschap Vechtstromen aan derden worden betaald zonder direct aanwijsbare tegenprestatie. De stijging van deze post is met name het gevolg van het niet langer activeren van de bijdrage voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Deze post wordt (met ingang van 2016) ineens ten laste van de exploitatie gebracht.

Toevoeging aan voorzieningen (mutatie k€ 189 / 12,5%):

Voorzieningen worden gevormd voor een specifieke bestemming, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. In de begroting van 2017 zijn hogere toevoegingen (k€ 189) geraamd in verband met het op peil houden van de arbeid gerelateerde voorzieningen.

Onvoorzien (mutatie k€ 11 / 1,4%):

De post onvoorzien heeft tot doel om onvoorziene lasten te bekostigen. De stijging van deze post is gerelateerd aan de inflatieparameter.

Toevoegingen bestemmingsreserves (mutatie k€ -2.359 / -60,7%):

- De verwachte dividenduitkering van Nieuwater BV van k€ 450 is als toevoeging geraamd aan de hiervoor eerder ingestelde bestemmingsreserve;
- In 2017 wordt er k€ 1.075 toegevoegd aan de bestemmingsreserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer. In 2016 vond er een onttrekking plaats aan deze bestemmingsreserve;
- In de programmabegroting 2016 was nog voor k€ 3.434 toegevoegd aan de bestemmingsreserve brede heroverweging en bestemmingsreserve overlopende verplichtingen. In 2017 zullen deze toevoegingen niet plaatsvinden.

4.2.2 Toelichting op de opbrengstsoorten

Financiële baten (mutatie -k€ 1.321 / -73,8%):

De post financiële baten is lager dan in 2016 doordat er niet langer een opbrengst geraamd wordt voor bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen. Per saldo is dit effect nihil aangezien de rentelasten ook dalen met hetzelfde bedrag.

Personeelsbaten (mutatie k€ 62 / 35,4 %):

Per saldo nemen de personeelsbaten toe, enerzijds is er een verlaging van verwachte WAO-en Ziektewetuitkeringen (k€25), anderzijds worden er hogere detacheringsofbrengsten verwacht.

Goederen en diensten aan derden (mutatie -k€ 208 / -7,2%):

De post opbrengst van goederen en diensten aan derden daalt met name als gevolg van een structurele mutatie uit de 2^e begrotingswijziging 2016 inzake afhandelingen kosten en opbrengsten van afvalwaterbehandeling derden.

Bijdragen van derden (mutatie k€ 0/ 0%):

Niet van toepassing.

Waterschapsbelastingen (mutatie k€ 3.397 / 3.1%):

Zie § 3.6 Belastinggrondslagen en § 3.7 Waterschapsbelastingen voor een nadere toelichting.

Geactiveerde lasten (mutatie -k€ 124 / -2,1%):

De geactiveerde lasten bestaan uit personeelslasten die worden toegerekend aan investeringsprojecten. Deze lasten drukken niet op het huidige begrotingsjaar, maar komen als kapitaallasten terug in toekomstige begrotingsjaren. De uren die medewerkers verantwoord op investeringsprojecten worden middels een intern uurtarief tegen geboekt als opbrengst in de exploitatiebegroting. Aangezien het aantal geraamde uren, die toegerekend kunnen

worden aan investeringsprojecten, zijn afgenomen, zijn de geactiveerde lasten ook lager dan in 2016.

Onttrekkingen bestemmingsreserves (mutatie k€ 966 / 15%):

- Er wordt in 2017 voor k€ 7.389 onttrokken aan de reserves. Het betreft de volgende onttrekkingen:
 - Onttrekking aan de bestemmingsreserve overlopende verplichtingen voor k€ 250 inzake doorgeschoven werkzaamheden vanuit 2016 voor inspectie van persleidingen.
 - Ten behoeve van het onderhoudswerkzaamheden aan de Vecht is een onttrekking geraamd van k€ 401 aan de bestemmingsreserve Vecht.
 - Onttrekking van k€ 450 aan de bestemmingsreserve dividend NieuWater voor demping van de (meerjarige) lastendrukontwikkeling.
 - Onttrekking van k€ 400 aan de bestemmingsreserve innovatiefonds voor complexe innovatieve samenwerkingsprojecten en toepassing van nieuwe technologieën.
 - Onttrekking van k€ 830 aan de bestemmingsreserve brede heroverweging voor het opvangen van (historische) kapitaallasten als gevolg van investeringen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
 - Onttrekking van k€ 5.052 aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer in verband met het bewerkstellingen van een gematigde tariefstijging op deze kostendrager.